JESSICA
AU

Destul de frig să vină zăpada

Traducere de Ioana Filat

NOVEL PRIZE 2020

READINGS PRIZE FOR NEW AUSTRALIAN FICTION 2022

VICTORIAN PRIZE FOR LITERATURE 2023

Anansi

JESSICA AU

Destul de frig să vină zăpada

Titlu original:

Cold enough for snow

Traducere din limba engleză de

Ioana Filat

EDITURA TREI

2024

ANANSI. WORLD FICTION este un imprint

Lui Oliver

Când am plecat de la hotel, ploua cu stropi rari şi mărunți, cum se mai întâmplă uneori la Tokyo în octombrie. Eu am zis că nu e departe, trebuia doar să ajungem la gară, aceeaşi gară în care sosiserăm ieri, să prindem două trenuri şi apoi s-o luăm un pic pe nişte străduțe, până la muzeu. Am scos umbrela şi am deschis-o, apoi m-am încheiat la fermoarul hainei. Era dimineață devreme şi străzile forfoteau de oameni, cei mai mulți plecând pe jos de la gară, nu îndreptându-se spre ea, ca noi. Mama s-a ținut tot timpul aproape de mine, de parcă simțea mulțimea curgând pe lângă noi ca un curent, iar dacă ne trezeam despărțite una de alta nu mai aveam cum să ne regăsim, ci ne-am fi depărtat tot mai mult. Ploaia cădea blândă şi monotonă. Aşternea o perdea fină de apă pe jos, unde nu era asfalt, ci fuseseră înşirate nişte dale mici şi pătrate, pe care le observai dacă te uitai atent.

Sosiserăm cu o seară în urmă. Avionul meu a aterizat cu o oră înaintea celui cu care a venit mama şi am aşteptat-o la aeroport. Eram prea obosită ca să citesc, însă mi-am ridicat bagajele, am cumpărat două bilete la un tren expres şi o sticlă de apă şi am scos nişte bani de la bancomat. M-am întrebat dacă să mai iau ceva – poate nişte ceai sau ceva de mâncare, insă nu ştiam cum o să se simtă ea după ce aterizează. Când a ieşit pe poartă la sosiri, am recunoscut-o imediat, chiar şi de departe, cumva după postură sau după mers, fără să-i pot vedea prea bine fața. Când s-a apropiat,

am observat că se îmbracă la fel de îngrijit: o cămaşă maro cu nasturi perlă, pantaloni croiţi la comandă şi mici accesorii de jad.

Dintotdeauna fusese aşa. Nu purta haine scumpe, însă era atentă să fie bine croite şi să cadă cum trebuie pe corp, într-o combinaţie subtilă de diverse texturi. Arăta ca o femeie bine îmbrăcată dintr-un film de acum vreo douăzeci, treizeci de ani, demodată, dar şi elegantă. Am mai văzut şi că are la ea o geantă mare, aceeaşi pe care o ştiam din copilărie. O ţinea pe dulapul din camera ei, tronând deasupra noastră, mai mult nefolosită, şi n-o dădea jos decât în rarele ocazii când se mai întorcea la Hong Kong, ca atunci când i-a murit tatăl, apoi fratele. Era impecabilă şi părea aproape nouă şi acum.

Anul ăla, pe la început, îi propusesem să mergem împreună într-o călătorie în Japonia. Nu mai locuiam în acelaşi oraş şi nu călătoriserăm niciodată împreună undeva de când eram oameni în toată firea, însă începea să mi se pară important, deşi încă n-aş fi putut să zic de ce. La început se arătase reticentă, însă am insistat şi până la urmă a căzut de acord, fără prea multe vorbe, mai degrabă împotrivindu-se oarecum mai puţin sau şovăind la telefon când o întrebam, iar după comportamentul ei mi-am dat seama că în sfârşit îmi sugerează că are să vină. Alesesem să mergem în Japonia pentru că mai fusesem acolo şi chiar dacă mama nu o vizitase, m-am gândit că o să se simtă mai în largul ei explorând o altă regiune a Asiei. Şi poate mi s-a părut că aşa am fi la egalitate, devenind două străine de loc şi atât. Alesesem toamna pentru că era dintotdeauna anotimpul nostru preferat. Atunci grădinile şi parcurile erau în toată splendoarea lor; sfârşit de sezon, totul se apropia de final. Nu anticipasem că e posibil să se prelungească anotimpul taifunurilor. Deja se dăduseră câteva atenţionări meteo şi ploua neîntrerupt de când sosiserăm.

În stație i-am dat mamei cartela de metrou şi am trecut de turnicheți. Ajunse înăuntru, am căutat linia şi peronul trenului pe care trebuia să-l luăm, încercând să reperez numele şi culorile pe care le însemnasem pe hartă în seara dinainte.

Până la urmă am găsit trenul de legătură care ne trebuia. Pe peron erau trasate marcaje în dreptul cărora te puteai aşeza la coadă ca să urci în metrou. Ne-am ocupat cuminți locul şi în doar câteva minute a venit trenul. Era un singur loc liber aproape de uşă şi i-am făcut semn mamei să se aşeze, iar eu am stat în picioare lângă ea, urmărind cum trec gările pe lângă noi. Oraşul era ciment cenuşiu, şters în ploaie şi cumva cunoscut. Recunoşteam toate formele — clădirile, şoselele suspendate, intersecțiile feroviare —, însă aveau mici variații de detaliu sau material, iar tocmai aceste variații mărunte, dar importante mă captivau mereu. După vreo douăzeci de minute, am luat-o pe o cale ferată mai mică, într-un tren mai puțin aglomerat şi de data asta am putut să stau lângă ea, uitându-mă la clădirile tot mai joase până am ajuns în suburbii, după care clădirile s-au preschimbat în case cu pereți albi şi acoperişuri plate şi maşini mari parcate pe aleile din față. Brusc mi-am dat seama că ultima oară fusesem acolo cu Laurie şi mă tot gândisem la mama. Iar acum eram aici cu ea şi mă tot gândeam la el, cum am gonit prin tot oraşul de dimineață până seara târziu, vizitând tot ce era de vizitat şi văzând tot ce era de văzut. În călătoria aia parcă eram din nou doi copii nebuni şi zvăpăiați, vorbind întruna, râzând întruna, fără să ne mai săturăm. Mi-am amintit că-mi dorisem să mă bucur de o asemenea experiență şi cu mama, măcar puțin.

După călătoria aia m-am apucat să învăț japoneza, de parcă în subconştient deja o planificam pe cea de acum.

De data asta am ieşit pe o stradă liniştită, într-un cartier plin de verdeață. Multe case erau construite direct la şosea,

însă oamenii plantaseră grădinițe în micile spații libere dintre ele, cu bujori sau bonsai. Şi noi avuseserăm un bonsai când eram mică, într-un ghiveci pătrat pe picioruşe. Nu cred că maică-mea ar fi cumpărat aşa ceva, probabil l-am primit cadou şi l-am ținut şi îngrijit bine foarte mult timp. Nu ştiu de ce, dar în copilărie nu-mi plăcea deloc. Poate mi se părea că arată nefiresc sau singuratic — mititel, copac în cel mai mărunt detaliu, aproape o ilustrație dintr-o carte, crescând de unul singur când părea să se potrivească mai bine într-o pădure.

În plimbarea noastră, am trecut pe lângă o clădire cu un perete din cărămizi translucide de sticlă şi pe lângă una de culoarea ciupercilor la exterior. Mai în față, o femeie mătura nişte frunze şi le băga într-un sac. Am vorbit o vreme despre noul apartament al mamei, pe care încă nu-l văzusem, Plecase de curând din casa unde copilăriserăm şi se mutase într-o clădire mică din suburbii, departe, în afara oraşului, însă mai aproape de locuința soră-mii, mai pe lângă nepoți. Am întrebat-o dacă se simte bine acolo, dacă are magazine de unde poate să cumpere mâncărurile preferate, dacă e aproape de prietenii ei. Mi-a spus că păsările fac multă gălăgie dimineața. Mai întâi a crezut că sunt țipete de copii şi a ieşit să audă mai bine, să vadă dacă s-a întâmplat ceva. Apoi şi-a dat seama că se aud păsările, însă când le-a căutat prin copaci nu le-a văzut. Acolo se întindeau câmpuri vaste, autostrăzi.
Puteai să mergi o groază fără să vezi pe nimeni, cu toate casele din jur.

Am observat că era un parc mai în față şi m-am uitat pe harta de pe telefon. I-am zis mamei s-o luăm prin el, până la muzeu am fi făcut cam tot atât. Pe drum, la un moment dat, ploaia s-a oprit şi ne-am închis umbrelele. Când am ajuns, parcul se întindea până departe, cu copaci întunecați şi alei întortocheate. Aşa-mi închipuisem în copilărie parcurile,

împădurite, întunecoase şi umede, o lume într-o lume. Am trecut pe lângă un teren de joacă, cu un tobogan de metal cu margini albastre tot de metal, pe a cărui suprafaţă încă erau picuri mari şi rotunzi de ploaie. Printre copaci îşi croiau drum pârâiaşe care se încrucişau şi se despărţeau şi iar se încrucişau.

Din apă se înălţau pietre netede ca nişte defilee sau munţi în miniatură, iar ici şi colo erau podeţe înguste, cum vezi adesea în vederi sau în pozele din călătoriile prin Orient.

Înainte de plecare cumpărasem un aparat foto nou, Nikon.

Deşi era digital, avea trei butoane mici şi vizor din sticlă, precum şi un obiectiv superangular a cărui apertură se regla mecanic. Îmi aducea aminte de aparatul cu care făcuse unchiul meu pozele de familie în tinereţea lor petrecută la Hong Kong. Mama încă mai avea câteva instantanee de atunci. Când eram mică, mă uitam adesea la ele şi ascultam poveştile din spatele lor, fascinară de petele colorate surprinse uneori în ele, ca o picătură de ulei în apă, străpungând cu strălucirea lor suprafaţa. Pentru mine, fotografiile aveau parcă un aer de eleganţă din lumea veche, cu mama şi unchiul aproape pozând în postura tradiţională de soţ şi soţie, ea aşezată şi el în picioare peste umărul ei, pieptănaţi amândoi într-un anumit fel, în rochie cu model sau cămaşă albă bine călcată şi cu străzile şi cerul din Hong Kong în spate, încinse şi umede. După un timp am uitat cu totul de poze şi le-am redescoperit abia mulţi ani mai târziu, când goleam cu sora mea apartamentul mamei, într-o cutie de pantofi plină de plicuri galbene şi mici albume foto.

Acum am scos aparatul, am reglat expunerea şi m-am dat înapoi, cu vizorul la ochi. Mama, simţind schimbarea de distanţă dintre noi, s-a întors şi a văzut ce fac. A luat imediat o poză standard: picioarele lipite, spatele drept şi mâinile împreunate. E bine, m-a întrebat, sau să stau acolo,

mai aproape de copac? De fapt dorisem să surprind altceva, să-i văd chipul aşa cum era în clipele obişnuite, când rămânea singură cu gândurile ei, însă am zis că e bine şi am pozat-o oricum. M-a întrebat dacă vreau să-mi facă şi mie una, însă am zis nu, mai bine o luăm din loc.

În săptămânile dinaintea călătoriei petrecusem ore în şir căutând diverse locuri — altare, parcuri împădurite, galerii, cele câteva case vechi rămase după război —, tot gândindu-mă ce i-ar plăcea ei să vadă. Salvasem pe laptop un fişier mare cu adrese, texte promoționale şi ore de deschidere, tot adăugând şi scoțând o mulțime de lucruri, preocupată să păstrez echilibrul din dorința de a ne bucura pe deplin de timpul pe care aveam să-l petrecem aici. Muzeul îmi fusese recomandat de un prieten. Ocupa o parte dintr-o casă mare de dinainte de război, construită de un sculptor celebru. Citisem mult online despre casă şi de-abia aşteptam s-o văd. M-am uitat iar pe telefon şi am zis că dacă cotim pe aici o să ajungem repede pe strada unde se află muzeul. Din mers, i-am explicat un pic mamei la ce să se aştepte, cu grijă să nu dau prea multe detalii, ca s-o las să descopere anumite lucruri singură.

În drumul nostru am trecut pe lângă poarta unei şcoli unde copiii erau în pauza de dimineață. Aveau pe cap şepcuțe colorate, care poate indicau vârsta sau clasa, şi se jucau zgomotos în voie. Curtea şcolii era curată şi aparatele de pe terenul de joacă sclipeau, iar mai mulți profesori le erau copiilor prin preajmă, supraveghindu-i liniştiți. M-am gândit, şi m-am întrebat dacă şi mama s-a gândit, la şcoala catolică la care ne dăduse, nu neapărat de dragul calității educației, ci pentru fustele de lână ecosez, bibliile albastre şi clipele ca acestea de acum, toate lucrurile la care fusese învățată să se gândească şi să şi le dorească pentru ea. După câțiva ani acolo, şi eu, şi sora mea am câştigat burse de studiu şi am rămas până la sfârşitul liceului, iar până la

urmă am absolvit şi ne-am dus la facultate: sora mea ca să studieze medicina, iar eu, literatura engleză.

La intrarea muzeului era un suport de care să-ți prinzi umbrela, probabil ca să nu picuri apă după tine prin casa aia veche. Am luat-o pe a maică-mii, am scuturat-o un pic şi am pus-o lângă a mea, băgându-mi cheițele în buzunar ca să putem să le recuperăm mai încolo. Înăuntru, dincolo de uşile glisante, aveau un spațiu unde te descălțai, în care se găseau două taburete de lemn şi coşuri pline cu papuci maro. Cât m-am chinuit eu cu cizmele mele, mama, am observat, şi le-a dat jos pe ale ei de parc-ar fi trăit de-o viață în Japonia şi le-a aşezat cu grijă una lângă alta, cu vârfurile spre stradă, pentru că pe-acolo urma să iasă mai târziu. În picioare purta şosete albe, cu tălpile imaculate ca neaua proaspăt aşternută. În copilărie, şi noi ne descălțam în pragul casei. Încă-mi aminteam cât de uimită fusesem într-o zi când, acasă la o prietenă, după şcoală, mi-au dat voie să mă zbengui desculță prin grădină. Mama ei dăduse drumul la aspersoare şi la început m-au durut tălpile, însă apoi pământul s-a umezit şi a devenit mai moale, sub iarba încălzită bine la soare.

Mi-am pus nişte papuci şi m-am dus la ghişeu să iau bilete.

Femeia mi-a luat bancnotele şi mi-a dat rest câteva monede, plus două bilete şi două broşuri tipărite pe hârtie albă fină.

Mi-a explicat că erau în desfăşurare două expoziții: o serie de lucrări din China şi Peninsula Coreeană la parter şi pânze şi țesături ale unui artist celebru la etaj. I-am mulțumit, am luat broşurile şi m-am dus încântată să-i comunic şi mamei, gândindu-mă cât de atent se îmbracă şi cum, în copilărie, ne cârpea şi ne ajusta la perfecție hainele. Am propus să vedem separat expozițiile, ca să putem sta mai mult sau mai puțin în fața anumitor lucrări. Oricum,

am zis, n-o să uităm deloc una de alta şi n-o să ne îndepărtăm prea mult. Îmi făceam griji că n-o să vrea să se desprindă de mine, doar o văzusem temătoare mai devreme, la gară, însă părea că spațiul acela, prin uşurința cu care se orienta între marginile lui, o linişteşte şi s-a dus conştiincioasă în următoarea sală, cu broşura deschisă în mâini, de parcă se pregătea s-o citească.

Muzeul se întindea pe două niveluri. Era răcoros şi liniştit, cu podele neregulate din lemn şi grinzi mari, închise la culoare, şi încă se vedea în el casa veche de pe vremuri. Treptele scării erau scunde şi mărunte pentru că oamenii erau odată scunzi şi mărunți, şi scârțâiau, iar la mijloc erau încovoiate, lustruite de atâtea mii de picioare. Pe ferestre intra o lumină blândă şi lăptoasă, ca filtrată de un panou de hârtie. Am ales o sală la întâmplare, îndoind broşura şi punând-o în buzunarul hainei.

Voiam cumva să privesc lucrările cu ochi naiv, fără să ştiu mare lucru despre originea sau proveniența lor, să le văd pur şi simplu aşa cum sunt. În dulapurile cu vitrine de sticlă erau expuse diverse oale şi vaze, însoțite de cartonaşe scrise de mână pe care erau trecute epoca în care fuseseră făcute şi mai multe caractere pe care nu ştiam să le citesc. Erau confecționate puțin grosolan, însă expresive. După formele neregulate, atât delicate, cât şi masive, se vedea că fuseseră făcute de mâna omului şi apoi smălțuite şi pictate tot manual, astfel încât pe vremuri un simplu blid din care mâncai sau un vas din care beai nu se deosebea cu nimic de un obiect de artă.

M-am plimbat dintr-o încăpere în alta şi am fotografiat o farfurie albastră, de culoarea agatelor, pe care erau pictate nişte flori albe, probabil lotuşi, şi încă una maronie-nămol, pe dinăuntru de culoarea cojii de ou. O vreme am simțit-o pe mama în spate, oprindu-se când mă opream eu sau luând-o mai repede, ca mine. Însă curând n-am mai văzut-

o. Am aşteptat puțin în ultima sală de la parter să văd dacă îşi face cumva apariția, iar apoi am urcat la etaj. În trecere am observat că într-o încăpere dăduseră un panou laoparte, dezvăluind o grădină liniştită, cu pietre şi arțari cu frunze roşcate.

Tesăturile erau expuse pe pereții unei săli lungi, astfel încât le puteai cuprinde pe toate cu privirea sau le puteai studia pe fiecare în parte. Unele erau mici, însă altele erau atât de lungi, că li se întindeau cozile în falduri pe podea ca o apă înghețată şi nici nu puteai să-ți închipui că fuseseră vreodată purtate sau puse pe perete în orice altă cameră decât aici. Erau imprimate cu modele primitive şi delicate totodată, având frumusețea veşmintelor de basm popular. Privind materialele străvezii, cu tuşe suprapuse de vopsea, îmi aminteam cum e să te uiți în sus printr-un frunziş des. Îmi evocau anotimpurile, iar firele lor golaşe, la vedere, îmi aminteau de ceva frumos şi curat, uitat azi, ceva la care ne putem doar uita, însă nu mai putem trăi în sufletul nostru. Frumusețea lor m-a fermecat, iar acest gând nedesluşit m-a întristat. Am tot mers prin fața exponatelor, aşteptând-o pe mama în sală. Cum n-a apărut, am plecat să explorez singură restul casei şi, la sfârşit, am găsit-o aşteptându-mă afară, aşezată pe banca de piatră de lângă suportul pe care agățasem umbrelele.

Am întrebat-o dacă s-a uitat la țesături şi mi-a zis că văzuse câteva, numai că obosise, aşa că mă aştepta aici.

Nu ştiu de ce, însă voiam să mai vorbesc puțin despre sala aia şi ce simțisem în ea, entuziasmul ăla ciudat. Nu era incredibil, îmi venea să-i spun, că pe vremuri au existat oameni în stare să privească lumea — frunzele, copacii, râurile, iarba — şi să vadă totul sub formă de tipare şi, încă şi mai incredibil, au mai fost în stare şi să descopere esența acestor tipare şi să le aştearnă pe pânză? Însă mi-am dat seama că nu pot. Am zis doar că una dintre sălile de la

ultimul etaj, care dădea spre grădină şi copacii de jos, a fost gândită pentru contemplație.

Puteai să glisezi fereastra, să te aşezi la biroul îngust şi să te uiți la pietre sau la copaci sau la cer. Poate e bine, am zis, să te mai şi opreşti ca să reflectezi la lucruri care s-au întâmplat în trecut, poate dacă te gândeşti la tristețe ai să te simți până la urmă fericită.

În seara aia ne-am dus la un restaurant de pe o străduță de lângă calea ferată. Am ales s-o luăm de-a lungul canalului, mi s-a părut că s-ar putea să fie frumos pe acolo seara. Clădirile din jur erau întunecate, la fel şi copacii, întunecați şi liniştiți.

Pe pereții abrupți ai canalului creşteau plante care se întindeau până jos, creând în apă o imagine tremurătoare şi delicată a lumii de deasupra. Pe stradă, în restaurante şi cafenele se aprinseseră doar nişte lumini joase şi slabe, ca nişte felinare.

Deşi eram în centrul oraşului, parc-am fi fost într-un sat. Era una dintre impresiile care-mi plăceau cel mai mult la Japonia, şi, ca atâtea alte lucruri, se afla între clişeu şi adevăr. E frumos, am zis şi mama a zâmbit, însă n-aveam cum să-mi dau seama dacă i se părea la fel.

Restaurantul se afla la etajul unei clădiri cu două niveluri, iar treptele erau atây de abrupte şi de înguste, că parc-am fi urcat o scară portabilă. Am fost conduse să luăm loc la o tejghea de lemn de lângă o fereastră îngustă ce dădea jos în stradă, unde, am observat, începuse iar să plouă. Cum mama nu mânca carne, am comandat cu mare atenție. Am citit cât am putut din meniu, însă am tot avut nevoie să mă ajute şi mama când erau caractere necunoscute sau uitate şi împreună am reuşit să găsim felurile potrivite. Am simțit-o uşurată că în sfârşit putea să-mi dea o mână de ajutor.

Mama s-a uitat pe fereastră Şi a zis că iar plouă. M-am uitat şi eu, de parcă atunci observam prima oară, şi am zis că da, aşa e. A zis că, deşi e octombrie, clima pare mai blândă aici, nu-i trebuie decât o jacheră subțire. M-a întrebat dacă a doua zi plouă şi am zis că nu ştiu, însă mi-am scos telefonul să verific şi i-am spus că a doua zi pare senin, deşi va trebui să mă mai uit o dată după ce ne întoarcem la hotel. A zis că se simțise ciudat în săptămâna dinainte şi-şi făcuse griji să nu se îmbolnăvească înaintea călătoriei, însă se odihnise şi mâncase bine, iar acum n-avea nimic, nici măcar nu era prea obosită.

Am întrebat-o cum i s-a părut ziua de azi şi a zis că a fost foarte drăguț. Apoi a luat geanta şi a scos o cărticică din ea.

Mi-a explicat că a găsit-o la un magazin de lângă casă şi că îți descrie caracterul în funcție de ziua în care te-ai născut. A deschis-o la luna potrivită şi mi-a citit ce scrie despre mine.

Oamenii care s-au născut de ziua ta, mi-a spus, sunt idealişti la tinerețe. Pentru a fi cu adevărat fericiți, trebuie să realizeze că visează la lucruri imposibile şi să învețe să fie umili, căci doar atunci vor fi fericiți. Le plac pacea, ordinea şi lucrurile frumoase, însă pot să trăiască pierduți cu totul în propria minte.

A citit ce scrie la zodia ei, apoi la a soră-mii, despre care a zis că e loială şi muncitoare, însă şi iute la mânie şi nu uită o jignire foarte mult timp. Apoi a citit despre cine e compatibil cu cine, făcând mai întâi comparații între cei doi copii ai ei şi apoi între fiecare dintre ei şi ea însăşi.

Mi s-a părut că unele lucruri sunt adevărate, iar altele, nu, însă marele adevăr e că asemenea chestii le permit oamenilor să vorbească într-un anumit fel despre tine sau ce ai făcut sau de ce ai făcut-o, în aşa fel încât îți dezvăluie trăsături distincte de caracter. Aşa, şi tu, şi alții rămâneți cu

impresia că eşti un om uşor de înţeles, ceea ce poate părea o adevărată revelaţie. Dar cine ar putea şti în ce fel o să se poarte un om într-o anume zi, să nu mai zic de locurile tainice ale sufletului, unde se află tot felul de lucruri. Voiam să mai vorbim de asta, măcar să-mi urmez firul ideii şi să mi-o fixez în minte, însă mai ştiam şi că ea are nevoie şi îşi doreşte să creadă în aşa ceva: că sora-mea e generoasă şi îi prieşte cel mai bine să aibă lume în jur, că în luna mai eu trebuie să am grijă cum îmi cheltui banii, aşa că n-am mai zis nimic.

Mâncarea a venit pe două tăvi, cu un bol de orez mai în centru şi mai multe farfurioare cu legume şi garnituri de-o parte şi de cealaltă, din care să-ţi alegi tot felul de arome şi texturi. Mama a zis câte ceva despre fiecare în parte, părând mulţumită de ce am reuşit să adunăm. Avea un fel al ei de a ţine beţişoarele între degete când îşi punea ceva în farfurie, astfel încât capetele nu se încrucişau niciodată, ceea ce mie mi se păruse întotdeauna foarte elegant. Eu ţineam beţişoarele greşit, le înfigeam şi le încrucişam, şi de câte ori încercam s-o imit nu-mi ieşea şi-mi scăpau chestii pe jos.

În timp ce mâncam, am întrebat-o iar dacă vrea să vadă ceva anume în sejurul nostru, vreo grădină oarecare sau templu sau obiectiv turistic. Mi-a zis dând din mână că peste tot e bine. A spus că a frunzărit un ghid de călătorii înainte de plecare, însă a hotărât să nu-l cumpere. Deşi avea pe copertă o poză cu nişte porţi foarte roşii. Am zis că sunt în Kyoto şi că putem să le vedem dacă o interesează, oricum mergem acolo la sfârşitul călătoriei.

Am terminat prima de mâncat, mi-am lăsat beţişoarele deasupra, sprijinite de marginea castronelului, şi am aşteptat.

Calea ferată de afară era cufundată în linişte şi întuneric, despicând drumul ca un râu. Bărbaţi şi femei mergeau spre casele lor pe biciclete, cu o mână pe ghidon şi

cu cealaltă ținând umbrele transparente. Din când în când se mai oprea cineva să-şi facă cumpărăturile la magazinul de peste drum, cu vitrinele sale puternic luminate, încărcate de mărfuri în ambalaje colorate a căror marcă o recunoşteam. M-am gândit că toată scena mi se pare vag cunoscută, mai ales mirosurile din restaurantul unde eram, însă într-un fel ciudat, pentru că nu-mi aminteau de propria mea copilărie, ci de copilăria maică-mii, petrecută în cu totul altă țară. Şi totuşi atmosfera subtropicală şi mirosul de abur, ceai şi ploaie, toate îmi aminteau de pozele ei sau de serialele siropoase la care ne uitam împreună când eram mică. Sau de dulciurile pe care mi le lua pe atunci, care fără îndoială erau dulciurile pe care i le lua mama ei. Era un sentiment ciudat de familiaritate şi totuşi de desprindere. Mă miram că pot să mă simt atât de acasă într-un loc care nu e al meu.

Mama a împins castronelul şi s-a scuzat, zicând că nu poate să-şi termine mâncarea. I-am zis că nu-i nimic şi am turnat ce mai rămăsese din orez în al meu, deşi nu-mi era foame. Pe fundul castronelelor, care erau din porțelan, era un cerculeț în care emailul se uscase în strat mai gros. Părea lichid, un lăcuşor albastru, însă când înclinai bolul, nu se mişca deloc.

Alesesem un hotel situat într-unul dintre cele mai aglomerate districte ale oraşului, într-o parte era gara şi în cealaltă era priveliştea unui parc faimos. Atunci nu luasem în calcul doar poziția lui convenabilă, ci şi confortul, chiar luxul pe care-l oferea. Însă acum nu mai eram sigură că alesesem bine. Era un hotel ca oricare altul, cumva cu un permanent aer de provizorat, cu aceeaşi mobilă masivă pe care o vezi în hotelurile din întreaga lume. Se voia a fi reconfortant doar pentru că nu lăsa nimic să iasă în evidență sau să se impună în chip amenințător. Coridoarele semănau atât de tare, că mă tot rătăceam pe ele în drum

spre cameră, total debusolată. Cât a făcut mama duş, am stat pe unul din paturi şi am sunat-o pe sora mea. La un capăt al camerei era o fereastră mare, cu un pervaz lat şi rece şi draperii groase de mătase, precum şi o perdea mai subțire pe dedesubt, dacă voiai să vezi măcar un fragment din luminile licăritoare de afară. Le-am tras pe amândouă în timp ce vorbeam la telefon şi m-am uitat la luminițele roşii indicatoare care scânteiau pe acoperişurile zgârie-norilor şi la o clădire înaltă care mi s-a părut că e Turnul Tokyo.

Soră-mea a răspuns, ne-am salutat şi am întrebat-o ce mai e nou. Mi-a spus că fiica ei purta aceeaşi rochie de trei zile. Şi-o dădea jos doar când făcea baie, altfel o purta chiar şi când dormea. A zis că, înainte de plecarea în Japonia, mama a stat într-o dimineață cu copiii la un magazin, cât soră-mea avea nişte treabă. Acolo fiica ei a insistat să cumpere rochița, iar când mama s-a arătat sceptică, a făcut pentru prima oară ditamai scena în public. Panicară, mama a cedat şi i-a luat-o.

Rochia, zicea soră-mea, era urâtă şi mai fusese şi scumpă, însă fiica ei văzuse ceva la ea, ceva care îi trezise o anume senzație profundă pe care era încă prea mică pentru a şi-o exprima.

Mai era şi prea scurtă şi sora mea a trebuit să prelungească tivul cu o fâşie de dantelă mai veche, deşi ştia că, la cât de repede creşte fiica ei, tot o să-i rămână prea mică foarte curând. Acum cei doi copii ai ei se jucau afară în grădină şi cu fiecare zi rochița de o culoare deschisă, ca spicul de grâu, se murdărea tot mai tare.

Şi pe sora mea o mai apucau crizele de furie când era mică.

Când i-am zis, a spus că da, îşi aminteşte, deşi nu prea se mai gândise la asta până la incidentul cu fiica ei. Țineam minte că odată a spart o baghetă de sticlă de peretele din cărămidă al casei. Bagheta era plină cu apă şi sclipici şi,

după cum o înclinai, conținutul se răsturna ca prin farmec de la un capăt la celălalt. Amândouă am ținut foarte mult la obiectul ăla, iar acum niciuna nu-şi mai amintea de ce l-a spart, doar că, odată fapta comisă, am fost pedepsite. Am întrebat-o pe soră-mea dacă mai ține minte ce anume i-a provocat furia atunci Şi a zis că nu, nu prea. A spus că, odată cu trecerea anilor, furia i s-a potolit, iar acum ciudățenia era că îşi crease o reputație de om calm şi cu capul pe umeri, mai ales la serviciu, unde era lăudată adesea pentru pregătirea ei. Însă când îşi vedea fiica parcă îşi amintea detalii dintr-un vis de pe vremuri, în care se făcea că, la un moment dat în viață, poate că avusese motivele ei să urle şi să bocească, un adevăr mai profund sau chiar o spaimă pe care cei din jur o negau, astfel încât te înfuriai tot mai tare. Şi totuşi, acum sora mea nu mai putea să simtă pe deplin ce simțise atunci, ci doar să păstreze amintirea sau nici măcar atât, de fapt era ceva şi mai vag de-atât. Nu-i mai rămânea, spunea ea, decât să-şi lase fiica să poarte aceeaşi rochie zile în şir, să-i pună alt tiv, să-i pregătească o mâncare caldă, s-o vegheze neînțelegând-o prea bine şi s-o aline în chip nu întotdeauna mulțumitor.

M-a întrebat cum merge călătoria, după glas, părea obosită.

Ştiam că învață pentru ultimele examene de la Medicină, de la specializarea ei, care presupuneau cunoştințe şi aptitudini tehnice care mă depăşeau cu totul. Am zis că nu prea ştiu. Nu prea-mi dau seama dacă mama a venit pentru că aşa a vrut ea sau dacă a făcut-o de dragul meu.

La masă, mama m-a întrebat de viața mea. I-am zis că eu şi Laurie ne întrebăm dacă să avem sau nu copii. Mama a spus că ar trebui, că e bine să ai copii. În momentul ăla i-am dat dreptate. Dar de fapt voiam să-i zic că discutam des despre asta, în timp ce găteam împreună, mergeam la

cumpărături sau făceam cafea. Discutam iar şi iar despre fiecare amănunt în parte, adăugând detalii mărunte de viață sau trecând în revistă sute de posibilități, ca doi fizicieni pierduți în ipoteze.

Oare cât de arțăgoşi o să fim când o să ne simțim amândoi frânți de oboseală şi nedormiți? Cum o să ne descurcăm cu banii? Cum o să ne simțim mai departe împliniți dedicându-ne în acelaşi timp cu totul altei ființe? Ne-am întrebat prietenii, care ne-au răspuns toți deschis şi sincer. Unii au spus că reuşiseră s-o scoată la capăt, mai ales odată ce copiii lor crescuseră mari. Alții au zis că experiența o să ne dezvăluie punctele nevralgice ale relației noastre. Iar alții au spus totuşi că ai parte de momente de euforie, cu condiția să te laşi în voia ei. Însă în realitate toate aceste sfaturi nici nu contau, pentru că în definitiv nicio viață nu se poate compara cu alta şi de fiecare dată o luăm de la capăt. M-am întrebat dacă mama şi-a pus vreodată problemele astea, dacă şi-a permis acest lux. Eu nu-mi dorisem niciodată copii neapărat, însă cumva acum simțeam această posibilitate, minunată şi inefabilă ca un poem. Pe de altă parte, mă întrebam dacă nu e în regulă oricum să nu ştii, să nu fii sigur. Dacă pot pur şi simplu să las viața să se întâmple de la sine, ca să zic aşa, şi dacă nu e ăsta de fapt adevărul mai profund — că nu controlăm nimic şi pe nimeni, deşi nici asta nu ştiu de fapt.

Mama mi-a spus că vrea să le ia ceva copiilor soră-mii, aşa că a doua zi ne-am dus la un magazin universal, unde a studiat o vreme rafturile. La articole pentru copii, a ezitat între o cămaşă gri şi una albastră, între un ghiozdan mare şi unul mic.

Le-a ținut în fața mea de parcă se uita în oglindă şi mi-a cerut părerea. I-am zis că-mi plac bluza albastră şi ghiozdanul mare, chiar dacă ştiam că de fapt n-am cum să prevăd ce va fi pe gustul copiilor soră-mii, care îşi găseau

permanent şi imprevizibil alte şi alte lucruri şi obiecte personale preferate, de parcă se conduceau după alte legi, pe care noi nu le pricepeam. Un lucru preţios şi absolut necesar era aruncat peste o săptămână şi tot la fel un obiect uitat revenea brusc printre preferate. Vânzătoarea de la casă a împachetat frumos cadourile în hârtie fină roz-bombon şi cutii cu panglici subţiri, delicate. Vedeam că asta a mulţumit-o pe mama, deşi bănuiam că nepoata şi nepotul meu oricum n-o să aibă răbdare să se descurce cu toate straturile astea şi cel mai probabil o să le facă bucăţi.

Ieri-seară o luaserăm înapoi spre gară pe străduţele care coteau odată cu calea ferată. Trotuarul era întunecat, noaptea, deasă ca hăţişul unei păduri, însă mai rămăseseră câteva magazine deschise pe drum, lucind ca nişte căsuţe ce luminau departe, într-o vale. Afară erau biciclete lăsate de oameni în picioare şi de nişte umbrare de lemn atârnau vreo două lampioane roşii de hârtie. I-am spus mamei că în drumul nostru e o librărie bună şi ştiam că e deschisă până târziu, voiam să facem o oprire la ea. Fusesem acolo cu Laurie. Tatăl lui era sculptor şi mai mult cu ajutorul lui Laurie începusem să învăţ lucruri despre artă, deşi, dacă era să mă compar cu el, ştiam foarte puţin. Când am fost prima oară împreună la librărie, ne-am minunat să găsim o colecţie la mâna a doua atât de frumoasă de cărţi din domeniul artelor, atât în engleză, cât şi în japoneză.

Am recunoscut clădirea şi am deschis uşa, în clinchetul clopoţelului. Înăuntru era linişte şi pace ca într-o bibliotecă.

Se auzea muzică de pian şi după o vreme am recunoscut câteva măsuri. Era melodia pe care o auzisem în studenţie, când treceam într-o seară prin conservatorul universităţii unde studiam, într-un moment din acelea solitare şi un pic ireale în care o bucată muzicală îţi poate părea cu atât mai frumoasă.

Pe tejghea era pusă o lampă cu lumină lăptoasă care, după strălucirea pe care o răspândea, aducea cu o lumânare mare.

Am rătăcit printre rafturi, uitându-mă la titluri. La secțiunea pictori, din spate, am dat peste o carte mare, cartonată despre peisaje, cu un capitol despre o serie de tablouri pe care îmi aminteam că le văzusem când eram studentă. Pe atunci tablourile mi se păruseră nişte schițe executate cu acuarele sau cretă. Asta pentru că evocau doar foarte vag nişte munți şi plaje, drumuri, creste şi lacuri, astfel încât totul părea inform sau spectral, desprins poate dintr-o amintire sau un vis. Parcă artistul ar fi mânjit hârtia cu degetele sau tablourile fuseseră scufundate în apă după finisare, astfel încât nu rămâneau decât pete de culoare şi cerneală ca nişte norişori. De-abia mult mai târziu am aflat că artistul era mai degrabă cunoscut publicului larg pentru celelalte tablouri ale sale — cu dansatoare sau femei care se îmbăiază. Am mai aflat şi că peisajele nu erau executate doar cu vopsele, ci şi printr-un proces de imprimare cu tuş, planşe şi hârtie şi erau uneori finisate cu uleiuri şi tocmai aceste imagini de gradul al doilea sau al treilea creau impresia asta de ceva uitat, pe care parcă l-ai zărit o clipă de la geamul unui tren în viteză. Am chemat-o pe mama să-i arăt şi să-i explic metoda prin care fuseseră create, ca să nu facă aceeaşi eroare ca mine. Am mal găsit nişte cărți şi i-am mai arătat câteva lucrări pe care le admiram şi mă gândeam că i-ar plăcea, sculpturi şi gravuri care-şi propuneau să surprindă esența vieții, a naşterii, speranței sau disperării.

I le-am explicat pe fiecare în parte în contextul ei specific, intenția din spate şi câte ceva din condițiile în care fusese creată. Am întrebat-o dacă i-ar plăcea să-i iau ceva de la magazin. A spus că nu e nevoie şi că nu ştie ce să aleagă. I-am zis că nu contează, nu trebuie decât să aleagă ce o atrage cel mai tare, însă parcă nici nu-i venea să pună

mâna pe vreo carte şi doar mi-a arătat una cu degetul, aparent la întâmplare, zicând „asta” pe un ton întrebător. Până la urmă am ales eu pentru ea, un volumaş de istoria artei scris de un englez.

Femeia de la casă era cam de vârsta mea şi, cât s-a ocupat de cartea noastră, mi-a pus câteva întrebări despre cartea aleasă şi despre mine. I-am zis de unde suntem şi că am pornit în călătorie cu mama prin Japonia. Am discutat puțin despre artist şi mi-a zis că a studiat la Londra, perioadă în care călătorise în Maroc şi Bhutan. Ne-a urat toate cele bune şi mi-a dat cartea într-o pungă de hârtie legată cu ață roşie, pe care am luat-o şi i-am întins-o mamei.

După ce am plecat, am luat trenul spre o zonă comercială din centrul oraşului, să ajungem la o galerie situată la etajul cincizeci şi doi al unui turn de cincizeci şi trei de etaje.

Clădirea se înălța pe un deal lat şi fațada albastră-verzuie strălucitoare se spunea că ar avea un design ce imită aspectul unei armuri de samurai. Din vârf se vedea întregul Tokyo.

Pereții erau de oțel şi sticlă şi sub noi oraşul se întindea luminos în toate direcțiile, plat, ca pe lună, şi, în luminile cu tentă violet, alb-cretă. Când am ajuns la galerie, am fost conduse în zona unde câțiva oameni aşteptau la coadă şi ni s-a spus să ne descălțăm şi să aşteptăm. Cam din douăzeci în douăzeci de minute câte un grup de zece, douăsprezece persoane era primit într-o încăpere întunecată şi liniştită. O angajată a venit să ne arate o schiță cu încăperea pe un clipboard şi ne-a explicat că înăuntru o să fie întuneric beznă, însă o să putem găsi drumul pipăind pereții. Apoi o să ajungem la nişte bănci pe care să ne aşezăm. Când ne-a venit rândul, i-am urmat instrucțiunile. Nu vedeam absolut nimic în fața ochilor, nici măcar siluete. Cumva bezna

neagră din încăpere ne-a amuțit pe toți, ceea ce crea o anumită așteptare destul de greu de suportat. M-am gândit la soră-mea, care probabil era la muncă acum, în secția ei de spital. Lângă mine, doi turiști francezi au izbucnit în râs, cedând presiunii. Apoi din depărtare a început să se contureze un pătrățel de lumină portocalie. Era palid ca zorii și, asemenea zorilor, a trebuit să așteptăm mult timp până să-l vedem ca lumea. Până la urmă s-a făcut mai mare și mai strălucitor, însă atât de lent, încât era cu neputință să vezi schimbările. Cu toate astea, cum era singurul obiect vizibil din încăpere, nu puteam să nu ne uităm fix și concentrat la lumina lui. După un lung răstimp, ni s-a zis că putem să ne ridicăm și să ne apropiem. Am luat-o încet înainte. Ochii mei încă se învățau cu lumina, iar acum încăperea părea de un albastru intens, de nepătruns, ca albastrul serii, și dintr-odată mi-a venit greu să-mi dau seama ce văd. Podeaua părea la nivelul feței. Apropiindu-mă, am văzut că lumina nu venea de la un ecran, cum crezusem, ci dintr-un pătrat tăiat perfect în perete, un alt lucru pe care nu-l observasem.

La cafeneaua galeriei, am găsit o masă de două persoane lângă fereastră și am comandat două „prăjituri imagistice", inspirate de expoziție, și două ceaiuri verzi. În timp ce mâncam, am întrebat-o pe mama cum i s-a părut lucrarea pe care tocmai o văzuserăm și a ridicat ochii uitându-se la mine, intrând pentru o clipă în panică, de parcă era pusă în situația să răspundă la o întrebare pe care n-o înțelege. Am zis că e în regulă, că ar trebui să se simtă liberă să răspundă sincer, așa cum crede ea.

Am spus că dacă mai are energie aș mai vrea să vedem o galerie, nu e departe, doar la câteva stații de acolo. De fapt, galeria era un pic mai departe decât pretindeam eu. Vedeam că e obosită. Nu trebuia decât să-i zic să nu se streseze, că am văzut destule pe ziua de azi și putem să ne întoarcem la

hotel să ne odihnim. Însă, nu ştiu de ce, am lăsat întrebarea să atârne în aer, de parcă aş fi pus, blând, dar ferm, un pic de presiune pe mama. După o clipă a dat din cap, am dat şi eu şi ne-am strâns farfuriile,

Expoziția cuprindea o colecție de lucrări de Monet şi de alți pictori impresionişti. Clădirea era mică şi prost luminată, iar destule lucrări erau expuse în rame bombastice, ornamentate.

Însă fiecare conținea oricum o lume în sine, de oraşe şi porturi, de dimineți şi seri, de copaci, alei şi grădini, de lumină mereu schimbătoare. Fiecare dintre ele înfățişa lumea nu aşa cum este ea, ci o versiune a lumii aşa cum ar putea fi, sugestii şi vise care erau, cum se întâmplă întotdeauna, mai bune decât realitatea şi de aceea etern fascinante. Am rămas cu mama în fața unuia dintre cele mai importante tablouri ale expoziției şi am zis că de fapt cred că înțeleg.

Mai devreme mă întrebase de o carte pe care o citeam şi i-am explicat că e o rescriere modernă a unui mit grecesc. Am spus că de multă vreme îmi plac toate poveştile astea. În parte, pentru că au o încărcătură metaforică eternă de care te poți folosi ca să reprezinți mai totul în viață: dragostea, moartea, frumusețea, jalea, soarta, războaiele, violența, familia, jurămintrele, înmormântările. Am spus că e aproape ca atunci, pe vremuri, când pictorii se foloseau de camere obscure: privind indirect obiectul asupra căruia doreau să se concentreze, uneori reuşeau să-l vadă mai limpede decât cu ochiul liber. Am spus că la universitate studiasem un an textele respective. Într-unul din cursurile de început, am tras băncile la perete, ne-am aranjat scaunele într-un soi de semicerc şi am ascultat-o pe profesoară povestindu-ne despre Războiul Troian. Am spus că, în comparație cu şcoala catolică strictă unde învățaserăm, cea unde ea se străduise atât de mult să mergem şi unde nu puteai să te

deschei nici măcar la un nasture de la cămaşă sau să te tunzi mai scurt decât nivelul bărbiei, gestul ăsta părea în sine revoluționar. Restul semestrului, profesoara ne-a vorbit despre greci, spunându-ne că unele dintre cele mai importante piese de teatru sunt despre vinovăția pe care o simțeau fiindcă erau o societate sclavagistă, în care femeile nu aveau nici ele vreun cuvânt de spus şi mai ales sunt despre cât de vinovați se simțeau pentru ce făcuseră la Troia. Aveau atâtea remuşcări, încât s-au folosit de acest episod, care ar fi putut să se piardă în istoria lor, şi au făcut din el una dintre cele mai tragice, mai de neuitat opere de artă. Ne-a spus că pe atunci, aproape ca în zilele noastre, mai toată literatura şi conducerea lor politică avea la bază legile sacre ale ospitalității. Mai întâi, troienii încălcaseră această regulă când o răpiseră pe Elena, ca apoi grecii să le-o întoarcă la rândul lor dăruindu-le calul de lemn, precum şi toate celelalte fărădelegi din poveştile lor. Ne-a spus că sentimentele astea încă n-au murit în noi nici azi. Apoi ne-a povestit de propria copilărie, în care mama ei făcea cumva un inventar tacit al tuturor darurilor primite şi oferite, nu doar între prieteni, ci şi între toți membrii familiei. Îşi amintea darurile minunate pe care le aducea mama ei de câtre ori mergeau în vizită la alții, o formalitate care în adolescență ei i se păruse înfiorătoare şi cum comenta mama ei despre tot ce primea în schimb, parcă punând darul în balanța nevăzută a dreptății. Toată copilăria ei au locuit într-o casă mare şi au găzduit o mulțime de musafiri şi rude, numai că nimic nu se făcea fără scorul ăsta de care nu vorbea nimeni, iar la maturitate a trebuit să se străduiască să-şi suprime propriile calcule care-i frământau mintea.

În anul ăla am devorat tot ce spunea profesoara şi toate cărțile şi piesele de teatru de care auzisem la cursul ei. Mă

fascina vorbirea personajelor, în monologuri grandioase, figurative, exprimându-şi pe deplin furia şi jalea, cu o precizie altfel imposibilă în comunicarea din viața reală. Am fost uluită şi să aflu că mai mulți dintre colegii mei deja citiseră textele şi cunoşteau teoriile şi interpretările lor. Pentru ei profesoara nu era deloc o revelație, ci doar repeta idei deja mult învechite. În plus, ei păreau să mai ştie multe alte chestii: filme, cărți, piese de teatru şi artişti pe care-i pomeneau în discuții cu o uşurință care semnala un anumit lucru. Când o fată din grupa mea a adus vorba despre un film care avea legătură cu Antigona, a făcut-o simplu şi firesc, plimbându-şi rapid privirea prin sală, să vadă cine mai auzise de numele ăla. Când a ajuns la mine, m-am uitat imediat în pământ. De unde ştiau de toți oamenii ăştia, de toate operele astea? Cum reuşiseră să citească şi să se uite la atâtea chestii în cele doar câteva săptămâni din semestru? Fata ştia atâtea lucruri fără să pară că se străduieşte măcar, şi-ți dădea impresia unui om desăvârşit, cu un soi de maturitate care mie-mi lipsea.

Profesoara ne vorbise despre cunoaştere ca despre un elixir şi i-am spus mamei că şi cu cred în asta. În şcoala catolică, soră-mea şi cu mine am învățat amândouă din greu. Dacă nu ştiam ceva, orice, pur şi simplu citeam iar şi iar tot ce găseam, până când nu mi se mai părea deloc un mister. Cumva eram ca un alergător la maraton, mă bazam doar pe voința şi perseverența mea. Când eram elevă, am tot făcut aşa şi a funcționat. Acolo am înțeles tot şi am trecut la toate materiile cu notă maximă.

Şi la cursul ăla am încercat să fac la fel. Am citit toare piesele de teatru, apoi cărțile despre piese, apoi cărțile despre cărțile astea. M-am uitat la filme, am citit despre artişti, regizori şi poeți. De fiecare dată, era ca şi cum aş fi călătorit cu viteza luminii, de parcă toată viața aş fi trăit într-o singură dimensiune, ca apoi însăşi materia ei să se

sfâşie, revelându-mi un alt univers. De câte ori terminam un text, simţeam că gata, am terminat, însă apoi iar mi se întâmpla acelaşi lucru, iar şi iar, gândurile mi se frângeau, mă prăvăleam în necunoscutul vast, unde aerul mă împresura vertiginos, copleşindu-mi toate simţurile. Parcă toată cunoaşterea asta chiar era un elixir, un drog. Şi totuşi ceva îmi scăpa. La sfărşitul anului, scrisesem o groază de cuvinte pe subiectul textelor respective şi aveam cunoştinţe în care eram la fel de încrezătoare ca restul colegilor. Şi eu aduceam vorba de ele, şi eu puteam să fiu sigură pe mine şi simţeam că-mi merge mintea rapid şi din plin. Dar în acelaşi timp simţeam că mai e ceva, ceva fundamental, ce nu pricep deloc.

La sfârşitul anului, profesoara ne-a zis că dă o petrecere la ea acasă în cinstea unor colegi şi studenţi de-ai ei. A spus că o să fie acolo şi copiii ei şi că ne invită şi pe noi, toată lumea.

Aveam o fascinaţie pentru profesoară, cum vorbea, cunoştinţele, gesturile ei. Părea să nu pună nicio limită între viaţa academică şi cea personală şi ne spunea mereu la cursuri chestii care mie, venită de la şcoala catolică, mi se păreau şocante şi captivante. Într-o zi când a venit ne-a zis că o furtună groaznică inundase casa tatălui ei în weekend. A distrus tot, ne-a spus ea. Au strâns ce-au putut, înaintând cu greu prin apă — cărţi, bijuterii, albume foto. I-a găzduit pe tatăl ei şi partenerul lui la ea acasă ca pe refugiaţi, împrumutând haine şi lenjerie de par de la prieteni. Pe chip i se citea clar pierderea suferită. Nici măcar nu încerca să-şi ascundă jalea, care trebuie să fi fost şi a tatălui ei, ceea ce m-a mirat — că nu încerca să şi-o mascheze cumva, că nu se ruşina de melodrama aia, cum ar fi fâcut ai mei, ci o accepta cu furie şi tristeţe, ca pe o mantie din blana unui animal măreţ pe care tocmai îl răpusese. Îmi doream tare mult să mă placă, să-i câştig,

aprobarea. Învățam bine, iar când îmi scriam eseurile, nu voiam doar să iau notă mare, ci încercam să le dau mai multă profunzime şi nuanță special pentru ea. În acelaşi timp mă temeam că merg prea departe cu zelul meu şi că, departe de-a o impresiona, o să ajungă să nu mă placă, aşa că mi-am păstrat în tot acest timp o mască rezervată şi calmă, care îmi dădeam seama că mi se şi potriveşte.

Nu ştiam dacă mai vine cineva la petrecerea profesoarei. Am târât-o pe soră-mea după mine pe la magazinele din cartier, să-mi caut nişte haine potrivite. Atunci ştiam deja că pe la ocaziile astea nu apari în rochie, cel puțin nu genul de rochii pe care le mai purtasem pe la petreceri. $mecheria era să-ți pui ceva lejer şi cu gust, care să atragă privirile, însă fără intenție.

Până la urmă m-am hotărât să mă îmbrac în blugi şi un tricou tricotat foarte roşu. Mi-am prins părul într-un coc nu prea strâns şi am adus o sticlă de vin de la magazinul din apropiere.

Profesoara stătea într-o suburbie situată nu departe de universitate. Casa ei era mai mare decât mă aşteptasem, împrejmuită de un zid de beton înalt, drapat în iederă.

Dincolo de el era o grădină mare şi frumoasă, cu alei de cărămidă veche şi trei măslini. În mijlocul grădinii se afla o masă mare, de lemn masiv, ticsită cu mâncare şi băutură, exact ca banchetele şi ospețele despre care am învățat şi am citit în piesele din anul ăla. Un câine roşcat şi frumos alerga fericit de colo-colo, rostogolindu-se pe iarba verde bine udată. O vreme am stat şi m-am uitat, învăluită de o aromă puternică necunoscută, iar atunci mi-am dat scama că sunt într-o mică livadă de pomi fructiferi, în care atârnau lampioane. Până la urmă am găsit-o pe profesoară şi i-am dat vinul, iar ea m-a sărutat pe amândoi obrajii. Uitându-mă la celelalte sticle de pe masă, mi-am dat seama că adusesem un vin care nu se potrivea deloc cu ocazia, că

alesesem ceva ridicol, dulce şi copilăresc. Însă profesoara nu părea deloc deranjată. Am observat că poartă o pereche de cercei incredibil de frumoşi şi multicolori, care-i încadrau fața ca o parură. N-am putut să nu i-o spun şi ei, iar ea mi-a zâmbit şi mi-a arătat unde erau aşezați mai mulți colegi de grupă. M-am simțit uşurată să-i văd şi m-am strecurat în cercul lor, zicându-le entuziasmată că mi se pare că totul pare desprins dintr-o scenă de film despre care discutaserăm. Pe atunci îmi doream ca fiecare clipă să aibă încărcătura ei, devenisem dependentă de sfâşierea gândurilor mele, despicarea elementelor atmosferei. Dacă nu reuşeam să obțin efectul ăsta, îmi pierdeam răbdarea şi mă plictiseam. Mult mai târziu mi-am dat seama cât de nesuferită eram din cauza nevoii mele de a trăi clipe pline de semnificație, de a citi un anume sens în orice lucru. Şi totuşi absolut toți colegii mei de atunci păreau la fel ca mine.

Discuțiile erau un soi de meciuri de judo, un exercițiu în mişcare constantă. Simțeam un mic sentiment de triumf când reuşeam să discut cu ei despre cărțile şi filmele potrivire. Lar când puteam să spun ceva unic despre ele, parcă aş fi câştigat ceva, o mică victorie. Discutam de parcă dansam şi dansam până la delir. Totul era atât de frumos, îmi ziceam iar şi iar, şi poate o spuneam şi cu voce tare. Parcă nu-mi venea să cred că lumea asta există cu adevărat şi că intrasem cumva în ea.

Spre sfârşitul petrecerii, am luat-o prin grădină şi m-am dus în casă. Pe masa mare erau pahare de vin goale şi pe jos erau şervețele de hârtie mototolite cu pete movulii. Câinele stătea întins în colț, cu botul pe labe. În livadă erau împrăştiate cotoare de măr, unele proaspăt muşcate, altele probabil vechi de câteva zile sau săptămâni. Înăuntru nu mai cânta muzica, însă din grădină se auzea mai departe zumzetul discuțiilor potolite. Am luat în trecere paharele de

vin, vărsând ultimele picături pe pământ. Lucrasem ani buni la un restaurant şi ştiam să debarasez o masă mare. Am adunat farfuriile punându-le una peste alta, cu tacâmurile şi şervețelele deasupra şi paharele de vin le-am luat între degete, răsturnate, ținându-le de picior. La bucătărie, am aruncat la gunoi resturile de mâncare şi am înşirat ordonat sticlele goale de vin.

Apoi am umplut chiuveta cu apă caldă şi detergent şi m-am apucat să spăl cu atenție paharele şi farfuriile. Apa s-a făcut repede tulbure şi întunecată. Căldura făcea ca încăperea să miroasă puternic şi înecăcios a vin stătut. Am golit chiuveta şi am umplut-o la loc cu apă curată şi încă nişte detergent şi am spălat ce mai rămăsese. Când am terminat, am pus farfuriile ordonat în scurgător la uscat. Apoi am găsit un şervet de bucătărie şi am şters paharele până au fost curate şi fără urmă de pată şi le-am lăsat înşiruite frumos pe dulap. Am şters suprafețele şi am stors cârpa. Apoi mi-am luat geanta şi am plecat.

A doua zi, profesoara mi-a scris un e-mail în care-mi mulțumea că am ajutat-o la curățenie, deşi spunea că nu trebuie. A mai zis şi că o să plece câteva săptămâni la vară şi m-a întrebat dacă mi-ar plăcea să am grijă de casă şi de câine.

Nu mi-a venit să cred ce noroc chior am că pot să mai trec pe la casa aia, singură de data asta. Când a venit vremea, mi-am luat cu mine nişte haine curate într-o geantă şi am scos din plicul ei galben cheia pe care mi-o dăduse profesoara în săptămâna dinainte. Când am luat-o pe aceeaşi stradă, casa mi s-a părut şi mai mare decât o ştiam. Am descuiat poarta şi m-am împins în ea, stingherind vițele de iederă care creşteau pe dosul zidului. Câinele a venit în fugă la mine şi l-am lăsat să-mi miroasă mâna câteva secunde, apoi m-am aplecat să-l mângâi pe capul neted şi

adorabil. Când i-am atins blana moale şi caldă de după urechi, a închis pe jumătate ochii, de parcă ar fi căzut într-o transă uşoară. Mi-am lăsat geanta la uşă şi m-am dus din cameră în cameră, cercetând totul de-aproape. La lumina zilei, am observat cât de înalte sunt tavanele, cum se revarsă lumina prin ferestre şi se aşterne pe pereți, ca prin nişte firide goale dintr-un muzeu contemporan.

Pe blatul din bucătărie era o fructieră mare şi generoasă, care parcă de-abia aştepta să fie umplută cu prune sau mere sau ciorchini de struguri. În dulapuri erau cărți de bucate şi ustensile de gătit curate şi cu aspect modern cum nu mai văzusem până atunci, cum ar fi o presă pentru făcut paste, un mojar cu pistil sau o tigaie îngustă, dar grea cu două mânere rotunde într-o parte şi alta. O mulțime de pereți erau acoperiți de rafturi, iar acestea erau ticsite cu cărți. De unii autori auzisem, dar nu-i citisem încă, de mulți dintre ei însă nici n-auzisem măcar. O întreagă secțiune era dedicată literaturii greceşti, alta avea cărți în franceză, şi aşa mi-am dat seama că profesoara trebuie să fi vorbit bine amândouă limbile, de vreme ce le citea. M-am gândit ce păcat e că stau doar două săptămâni; aş fi putut să le citesc luni în şir pe toate şi aşa mi-aş fi însuşit cât de cât calitatea aia pe care atât profesoara, cât şi fata din grupa mea păreau s-o aibă.

În următoarele zile, am fost atât musafiră, cât şi gazdă. Am scos câinele la plimbare pe cărările de pe malul râului şi în parc, lăsându-l să mă tragă unde are chef şi aşteptându-l să amuşineze şi să exploreze după pofta inimii. M-am uitat prin cărțile de bucate din bucătăria generoasă şi mi-am însemnat rețetele pe care voiam să le încerc, scriind cu grijă ingredientele pe o hârtiuță. Apoi, la un moment dat în următoarea zi, mergeam la piața din apropiere, cu un căruț de cumpărături pe care-l găsisem în casă şi care părea o versiune mai de calitate a acelora pe care le vedeam adesea

în prăvăliile de produse ieftine din zona unde stăteam, unde se vindeau covoraşe, mopuri sau căldări colorate angro. În fiecare seară găteam altceva, respectând cu stricteţe instrucţiunile, de parcă făceam un experiment sofisticat de laborator, bucurându-mă de cratiţele şi ustensilele grele de amestecat şi de hota atât de silenţioasă, că uitam câteodată că îi dădusem drumul, care sugea aburul apei în clocot cu totul, ca prin farmec. Prin dulapuri erau tot felul de boluri şi o mulţime de tacâmuri diferite, însă, nu ştiu de ce, le alegeam mereu pe aceleaşi şi stăteam pe acelaşi taburet, la capătul blatului din bucătărie, nu la masa mare sau la masa mai mică de lângă verandă, de parcă ţineam să fiu cât mai discretă în şederea mea acolo. Uneori îmi turnam un pahar de vin şi micşoram luminile sau puneam un disc, dând sonorul tare, pentru ca muzica să se audă în toată casa. Dacă era cald, deschideam ferestrele şi în nopţile alea în grădină pătrundea mireasma liliacului care creştea lângă gard, amestecându-se cu muzica şi cu masa mea simplă, solitară.

Fără să uit că eram şi musafiră, am evitat cu grijă să arunc vreo privire prin debarale sau să deschid ceva ce părea personal.

Însă am studiat în voie casa în sine, care era plină de obiecte şi tablouri pe care profesoara le adusese din călătoriile ei. Astfel, clădirea era ca un muzeu şi, cercetând totul, am simţit cu câtă grijă fusese ales fiecare obiect în parte, încât spunea ceva despre profesoară, despre familia ei, despre alegerile lor şi cum îşi imaginaseră scopul lor în viaţă, deşi n-aş fi putut spune ce anume,

Profesoara îmi spusese că pot oricând să chem lume la ea acasă, aşa că, pe la mijlocul perioadei cât am stat acolo, i-am invitat pe soră-mea şi nişte colegi. Am gătit câteva feluri pe care le mai făcusem după cărţile de bucate şi le-am dus pe masa mare de lemn din grădină. În timpul prânzului

— poate pentru că era o zi frumoasă şi livada, liniştită şi poate şi pentru că toţi eram tineri, şi beam, şi discutam, şi râdeam, şi pentru că îmi strânsesem părul cu o eşarfă de albastrul porţelanurilor Delft —, am avut iar senzaţia că suntem parte a unui cadru de film sau a unei fotografii, ceea ce-mi trezea un sentiment de bine şi de mulţumire. Am găsit la bucătărie câteva castronaşe alb cu albastru care semănau cu ale noastre de acasă, cu o dungă ornamentală pe margine şi un fel de boabe de orez străvezii aranjate sub formă de flori pe lateral. În ele am servit desertul dulce-sărat cantonez pe care-l făcusem, o reţetă de-a maică-mii, singura pe care o gătisem de când stăteam acolo.

A fost un dar cald şi generos să locuiesc acolo şi mă simţeam tot mai acasă cu fiecare zi care trecea. În ultima seară am umplut cada mare cu apă fierbinte şi am turnat în ea câteva picături de ulei de culoarea ambrei. Am stat întinsă în cadă, cu câinele lungit şi el pe podea lângă mine, până a început să se răcească apa, iar atunci am deschis cu piciorul robinetul cu apă fierbinte până când a crescut iar temperatura. Şi tot aşa aproape două ore, până când a ajuns apa aproape de margine şi mai avea un pic şi se revărsa, şi abia atunci am scos dopul fără prea mare tragere de inimă şi-am ieşit.

I-am scris apoi profesoarei un e-mail în care i-am mulţumit că-mi îngăduise să stau la ea şi i-am spus că şederea mea a fost plăcută şi uşoară. Însă nu i-am scris că, oricât de bine mă simţisem, în continuare îmi scăpa ceva, atât cât am fost în casa aia, cât şi mai apoi, era un sentiment care nu-mi dădea pace.

Când m-am întors acasă, o vreme am fost tulburată. Mi-am reluat obiceiurile: m-am înscris la un curs de vară, am citit alte cărţi, am scris alte eseuri şi m-am plimbat prin campusul aproape pustiu, în care nu mai rămăseseră decât

o mână de studenţi şi profesori. Când s-a redeschis restaurantul după scurta pauză, mi-am reluat slujba de chelneriţă, plecând seara şi întorcându-mă noaptea târziu, mâncând la cină orez simplu cu resturile pe care le primeam de la bucătărie pe la miezul nopţii, iar apoi culcându-mă frântă. Uneori mergeam cu sora mea sau cu mama la piaţă şi găteam împreună felurile pe care le gătiserăm toată viaţa. În timp ce mâncam, nu discutam despre greci sau lingvistică sau filme, cum făcuseră colegii mei acasă la profesoară, ci despre masa noastră şi despre mâncare, cât de proaspete erau ingredientele şi cât de ieftine fuseseră.

Nu le-am zis despre feluritele experimente din casa profesoarei, cum stăteam, într-o singurătate aproape imorală, cu paharul meu de vin seară de seară şi meditam la ziua care trecuse. Cumva aveam impresia că îmi trăiesc viaţa de undeva din afara mea. Luam obiecte care-mi aparţineau de-o veşnicie — haine, cosmetice, cărţi — şi mi se părea uneori că nu sunt ale mele, ci ale unei străine. Mă uitam la ghiveciul alb cu picioruşe în care crescuse pe vremuri un bonsai şi, o clipă doar, îl detestam. Mă uitam la castronaşele alb cu albastru de la bucătărie. Mâncam des din ele. Erau identice cu acelea din casa profesoarei, şi totuşi cu totul altfel. Mi-am dat seama că parte din problemă e că vedeam toate aceste obiecte, le observam, pe când înainte nu m-aş fi uitat de două ori la ele, deşi tot nu înţelegeam de ce şi în ce scop. Iar apoi, într-o zi, mi-a venit o idee. Casa profesoarei, mi-am dat eu seama, semăna de fapt cu un muzeu sau cu anumite lecţii din istorie: o linie lină şi curgătoare. Casa noastră, din contră, era ca o colecţie postmodernistă, o harababură de culori, de zgomote şi de obiecte pe care, mult timp, a trebuit să mă chinui s-o reduc la tăcere şi s-o uit şi care îmi stârnea fără să vreau o ruşine nedesluşită. Doar aşa îmi explicam totul. După asta nu s-a prea schimbat nimic, doar că mult timp m-am oprit şi să-i

citesc pe greci. Când i-am regăsit, mult mai târziu în viață, aproape m-a dezamăgit că încă mă captivau.

Între timp, Învățasem şi câte ceva despre istoria porțelanurilor alb cu albastru, care existaseră într-o formă sau alta atât acasă la profesoară, cât şi la mine. Răsfoiam o carte despre arta est-asiatică la cineva acasă, un prieten de-al unui prieten, pe care nu-l ştiam prea bine, când am dat peste o imagine cu două vaze tot alb cu albastru. Toată lumea discuta la bucătărie, însă eu m-am oprit din răsfoit şi am cercetat imaginea. Am recunoscut pe loc modelul, doar că vazele astea erau clar altfel: formele erau cumva mai fine, cu rotunjimi armonioase şi linii elegante, un alb mai lăptos şi albastrul mai deschis şi mai şters, ca şi cum ar fi fost tuşe de penel. Acolo am citit că porțelanul fusese confecționat secole la rând în China şi fusese exportat nu doar în Europa, ci şi în Orientul Mijlociu, apărând în tablourile lui Rembrandt van Rijn sau sub formă de plăcuțe cu versete din Coran. Am citit că, mult timp, fusese la mare prețuire, în parte şi pentru că se păstra încă taina compoziției sale. Vasele erau exportate în Europa, iar unele au ajuns să înfățişeze case olandeze sau iconografie creştină, ca şi petale de nufăr şi margini ornamentale tradiționale *ruyi*. Erau făcute pe comandă, aşa că li se zicea *Chine de commande*. Mai târziu s-a descoperit secretul fabricării porțelanului în Germania şi Anglia, iar porțelanul chinezesc n-a mai fost atât de neobişnuit şi necesar.

M-am întors spre mama, care încă se uita la Monet — era din întâmplare una dintre creațiile sale cele mai faimoase. Se legăna uşor pe picioare, parcă în ritmul muzicii sau parcă de istovire. Am spus că şi mie mi se întâmplă să nu înțeleg la ce mă uit prin galerii sau ce citesc prin cărți. Deşi îmi dădeam seama cât de apăsător e să te simți obligat să ai o perspectivă sau părere, mai ales una limpede exprimată,

ceea ce de obicei presupune o anumită educație. Ea, am spus, îți permite să vorbești despre cadru istoric şi context, fiind din multe puncte de vedere un soi de limbă străină. Mult timp am crezut în limba asta şi am făcut tot ce puteam ca să ajung s-o vorbesc fluent. Însă am spus că uneori, din ce în ce mai des chiar, începeam să simt că şi un asemenea răspuns e fals, un fel de a te da în spectacol, nu ce caut eu. Uneori mă uitam la un tablou şi nu simțeam absolut nimic. Sau, dacă simțeam ceva, era doar intuiție, o reacție, nu un lucru exprimabil în cuvinte.

E în regulă, am zis, să zici pur şi simplu dacă aşa se întâmplă.

Contează să fii deschisă, să asculți, să ştii când să vorbeşti şi când să nu.

Ne-am plimbat prin cimitirul din Aoyama. Faimoşii cireşi erau golaşi, iar pietrele de mormânt verticale care ne înconjurau dădeau impresia unor sanctuare micuțe. Nu prea aduceau cu nişte morminte, ci mai degrabă cu casele şi curțile unor spirite mititele, iar unele chiar erau împrejmuite de un fel de porți şi garduri de lemn, pe când altele aveau lampioane micuțe de piatră, sau vaze de piatră unde se puneau flori.

Piatră, muşchi, frunze măturate, stâlpi de lemn cu înscrisuri.

Îmi amintea cumva de o pădure sau o mănăstire. Mai devreme am vizitat un muzeu mare în aer liber din parcul Koganei, unde transportaseră şi reclădiseră case vechi japoneze, pentru ca publicul să-şi facă o idee despre cum se trăia în epoca Edo.

Într-una din ele, o femeie ne-a poftim să luăm loc şi ne-a servit cu ceai fierbinte turnat dintr-un ceainic ținut chiar deasupra flăcării. Avea un gust floral, nu chiar dulce. M-am uitat în ceşcuță şi am văzut nişte floricele roz. Femeia a spus că ceaiul era din petale de *sakura* conservate în sare.

Uitându-se prin casa cu podea de pământ şi sobă cu lemne, mama a spus că-i aminteşte de casa unde a crescut. Însă cum se putea? Doar casa era veche de mai bine de două secole. Însă ştiam că se referă la podeaua golaşă, bucătăria simplă, fără curent electric, penumbra dinăuntru. La Hong Kong încă existau asemenea străzi, rămăşițe de cătune înghesuite între zgârie-nori sau pe acoperişuri, cu cabluri electrice şi sârme de rufe întinse între case. Odată mi-a spus că în copilărie văzuse un bărbat aruncându-se de la balcon de la etajul patru şi, altă dată, un câine pe care-l băteau pe marginea drumului.

Mi-am dat seama că la vârsta mea mama deja îşi clădise o viață nouă în altă țară. La vremea aia avea încă un copil mic, aşa că ar fi putut număra pe degetele de la o mână ocaziile când a fost la Hong Kong să-şi vadă familia. Am încercat fără succes să-mi imaginez cum s-a simțit în primele luni. Oare i-a fost dor de casă? Oare s-a minunat să vadă străzile, casele de cărămidă şi scânduri atât de diferite de căminul ei? Oare au măcinat-o, cum se întâmplă adesea, nu marile schimbări, ci nenumăratele schimbări mărunte — supermarketurile atât de bine aprovizionate, însă unde nu găseai tăieței din fasole mung, nici orez ca lumea; casele în care se mânca un porridge simplu şi fără gust, pregătit cu fulgi de ovăz, nu cu rondele subțiri de ceapă verde, muguri de bambus şi ouă negre de o sută de ani; străzile unde lumea țipa la ea din maşini când traversa, din motive pe care mama nu le înțelegea încă; funcționarul de la bancă care nu pricepea o iotă din engleza ei colonială aproape impecabilă?

După ce ne-am băut ceaiul, am intrat la întâmplare într-o baie publică veche. Încăperea largă era împărțită în două de un perete scund — jumătate pentru femei, cealaltă pentru bărbați. Băile erau adânci şi pătrate, placate cu gresie şi faianță bleu. De-a lungul pereților era un şir de robinete şi

oglinzi, unde, am explicat eu, aşezate pe scăunele joase, femeile se spălau înainte să intre în băile mai mari, la comun. Deasupra era o frescă vastă, înfăţişând un cer albastru, munţi, verdeaţă, nori şi un lac mare, albastru, de o simplitate minunată, asemenea unei ilustrate dintr-o carte pentru copii. Mama a urcat să se uite la ea, lungind gâtul şi oftând, de parcă nu era un perete pictat, ci o panoramă plăcută. Am făcut o poză cu fresca, ale cărei culori îmi aminteau de posterele de promovare ale unor evenimente sportive cum ar fi Olimpiada prin anii şaizeci, şaptezeci, apoi cu gresia albastră, şi am întrebat-o dacă i-ar plăcea să mergem la o baie publică din Tokyo. Am spus că fusesem acolo în călătoria trecută şi mă simţisem bine, alături de femeile şi copiii care se îmbăiau împreună. A zis că nu-şi adusese costum de baie şi am răspuns că nu contează, de fapt, costumele de baie sunt interzise. Mama a clătinat zâmbind din cap. Mi-am amintit cum se agăţau bebeluşii şi copilaşii de la baie de mamele lor când îi spălau, turnându-le apă peste creştet în căuşul palmei şi protejându-le ochii cu cealaltă mână, încă nu se desprinseseră cu adevărat unii de alţii, ci se simţeau parte din acelaşi trup, din acelaşi spirit. A existat, ştiam, un timp când şi eu şi sora mea simţeam la fel. În călătoria noastră, mama se pregătea şi se îmbrăca mai repede ca mine. Dacă se întâmpla să mă trezesc şi s-o văd cum se dă jos din pat în pijamale, se ducea repede la baie să se schimbe, făcând chiar o mică plecăciune, ca japonezii, înainte să închidă uşa.

Trebuia să luăm trenul devreme spre Ibaraki, iar când mergeam la gară cu trollerele după noi, cerul se vedea şters şi aproape la fel de întunecat ca încăperea din galeria unde fuseserăm în ziua dinainte. Trotuarul părea să lucească puţin sub picioarele noastre, cum treceam pe lângă mai mulţi oameni care mergeau la lucru, îmbrăcaţi în paltoane

lungi maronii, cu gulerele ridicate sau cu serviete subțiri în mână. I-am zis mamei că azi o să călătorim mai multe ore, făcând un ocol ca să vedem un singur lucru. Mă temusem să nu pierdem trenul şi, în consecință, şi celelalte trenuri de legătură, aşa că plecaserăm în grabă de la hotel. Însă de fapt am ajuns cu ceva timp înainte de trenul nostru. M-am uitat la panou şi am observat că în câteva minute sosea alt tren, mai devreme. Am rugat-o pe mama să aştepte cu bagajele şi m-am dus repede la un automat de bilete de la capătul peronului. Parcă-mi aminteam că poți să schimbi biletele la un automat din ăsta dacă există o cursă mai devreme, însă îmi dădeam seama că s-ar putea să nu ajung la timp. Ştiam că mama o să-şi facă un pic griji că rămâne singură cât mă ocup de schimbul ăsta şi că, sub masca ei calmă, mă îndemna să mă grăbesc. Am introdus biletele şi am încercat să navighez printre butoanele din meniu, apăsând pe opțiunea pentru limba engleză, conştientă că o să sosească trenul dintr-o clipă în alta. Am trecut repede de la un ecran la altul şi, într-un final, automatul mi-a acceptat biletele şi, după o lungă pauză, a scos altele două. Le-am smuls şi am fugit la mama, care îmi făcea semn cu amândouă mâinile, însuflețită, fix când trăgea trenul la peron.

După ce am ajuns la locurile noastre, mama mi-a luat haina şi a atârnat-o într-una dintre cârligele micuțe, rabatabile, de plastic din peretele vagonului, iar eu am aşezat gențile în compartimentul de deasupra capului. Am întrebat-o dacă i-ar plăcea una din cărțile pe care le adusesem ca să avem ce citi sau ziarul pe care-l luasem de la hotel de dimineață, însă a clătinat din cap zicându-mi că n-o deranjează să se uite la privelişte. A stat cu spatele foarte drept şi mâinile în poală şi s-a uitat fix pe geam, la peisajele de țară care zburau pe lângă noi. Trenul mergea atât de repede, că priveliştea se vedea ca prin ceață,

percepții fugare ale culorilor şi liniilor, şi ar fi fost imposibil să apuci să observi vreun lucru şi să te distrezi aşa.

Mama a comentat că unchiului meu i-au plăcut trenurile şi i-ar fi plăcut să fie aici cu noi, deşi n-a putut să meargă prea des cu ele.

Mi-am amintit că mama îmi spusese cândva o poveste cu unchiu-meu, pe care l-am întâlnit în cele câteva călătorii la Hong Kong. Era tăcut şi zvelt, cu aer de student serios, deşi nu fusese niciodată la universitate. La fel ca mama, se îmbrăca şi arăta îngrijit, mereu într-o cămaşă albă bine călcată şi pantofi negri, pieptănându-şi părul cu cărare într-o parte, cu o mică buclă, în stilul starurilor de cinema chineze din anii treizeci, patruzeci. Mama a zis că, spre deosebire de mai toți băieții din cartier, unchiul meu era blând şi atent. Muncea pentru un vânzător din piața de păsări şi uneori mai aducea păsări cu el acasă. Când era mică, mamei îi plăcea mult să le aibă în casă. Între ei erau opt ani întregi, pentru că bunica pierduse două sarcini în intervalul ăsta. Mama se uita adesea cum curăță fratele ei mai mare coliviile şi uneori i se îngăduia să dea o mână de ajutor cu vasele de apă, pe care le umplea la chiuveta din bucătărie şi i le aducea, cu grijă să nu verse nicio picătură, iar el le punea la loc în coliviile în care deja aşternuse ziare curate.

Într-o zi a venit un om în prăvălie şi s-a uitat mult la păsări, punându-l pe unchiul să coboare când o colivie, când alta de pe prăjinile lungi prinse de tavan. Unchiul avea mereu grijă să coboare coliviile lin şi cu atenție, ştiind că dacă se mişcă prea repede sau smucit, păsările o să se neliniştească şi o să încerce să zboare înăuntrul cuştii, şi aşa pot să se rănească la picior sau aripă. Până la urmă, omul a ales două dintre cele mai frumoase şi scumpe păsări, cu piepturile ca două inimioare şi penele rozalii, zicând că sunt un dar pentru fiica lui. Parcă ar fi pereche, a glumit el.

Unchiu-meu i-a vândut păsările, ultima tranzacție pe ziua aia, şi a închis prăvălia, mai întâi încuind uşile glisante de lemn, apoi porțile pliabile.

Era anotimpul musonului şi adesea în perioada respectivă unchiul meu se întorcea pe jos acasă prin ploaia grea care se pornea atât de brusc, că nici nu deschideai bine umbrela, că te şi uda până la piele. Oriunde mergeai, pantofii ți se făceau fleaşcă, la fel şi cracii pantalonilor. Apoi, tot atât de iute, ploaia se potolea şi se lăsa o arşiță la fel de grea şi de sufocantă.

În fiecare lună, în ziua în care-şi primea banii, unchiul venea acasă, scotea plicul şi-i dădea mamei sale două treimi din ei, păstrând doar o sumă mică.

Într-o dimineață, mi-a povestit mama, unchiul a descuiat uşile de lemn ale prăvăliei şi a observat că deja aşteaptă cineva în fața porții de metal. Prin modelul cu crizanteme, a văzut că e o elevă şi după uniformă şi-a dat seama că învață la şcoala de maici, situată foarte aproape de a lui, la care renunțase la paisprezece ani, când începuse să muncească. În mâini ținea o cutie de pantofi în capacul căreia erau şase găuri ce păreau făcute cu un simplu creion. Când a deschis cutia, unchiul a găsit una din păsările pe care i le vânduse omului ăluia în urmă cu o lună, slăbită, tremurând ca varga, într-un culcuş aşternut din fâşii rupte din şosete vechi. Unchiul a coborât o colivie şi a mutat pasărea din ea lângă o alta. Apoi a curățat foarte bine colivia, a reglat bățul pe care stătea pasărea fixându-l jos, aproape de podea, şi a pus în ea ziare noi, mâncare şi apă. Fata a plecat la şcoală şi în următoarele zile unchiul a ținut cuşca la nivelul ochilor cât muncea la prăvălie, mutând-o în peticele cu raze pestrițe de soare când era cald sau închizând pe jumătate uşa cu plasă când veneau ploile.

Mai târziu, când pasărea a fost în sfârşit în stare să zboare până pe bețişorul ei, pe care el i l-a reglat tot mai sus pe măsură ce îşi revenea, a dus colivia, cu o pânză groasă întinsă peste cadrul de bambus, acasă la fată, adică într-un soi de complex rezidențial de pe o stradă bine-cunoscută.

În zilele şi săptămânile care au urmat, mama a spus că l-a zărit adesea pe fratele ei cu fata aia — mergând cu bicicletele prin oraş sau stând la coadă la vreo tarabă de pe marginea drumului. Uneori o mai chemau cu ei până la magazinul de dulciuri din zonă, de unde luau câte o pungă plină de prune uscate şi bomboane. Le-a învățat locurile de întâlnire — la fântâna arteziană din parc sau colțul străzii de lângă şcoala de maici a fetei. Nici nu mai trebuie să zic că părinților fetei nu le convenea deloc că-şi petreceau timpul împreună, pentru că unchiul meu era sărac şi fără şcoală. Cel mai adesea plănuiau şi apoi se întâlneau în secret. Şi mama le-a devenit, la rândul ei, complice, prezența ei, paravan în ochii eventualilor privitori, cei zece ani împliniti, garanția tăcută a unei escorte.

Mereu m-am întrebat când o ascultam cum s-a simțit oare mama pe atunci. Era destul de mică încât să nu mai fi avut de-a face propriu-zis cu vreo altă legătură amoroasă şi destul de mare încât să-i trezească fascinația. Oare a observat, de exemplu, cocoțată pe bicicleta fratelui ei sau cățărându-se pe amenajările din părculețele pentru copii, cum e să ai în preajmă doi oameni care îşi îndreaptă brusc toată atenția unul asupra celuilalt? Că, în timp ce îi luau ei dulciuri sau dădeau banii pe biletul la cinema pe care i-l luaseră şi ei, rar erau atenți la ce fac de fapt. Că glumeau ca să-l facă pe celălalt să râdă şi cât de fericiți erau? Oare urmărea totul, mă întrebam, şi se gândea, ori visa, la ce-o aşteaptă şi pe ea poate în viitor?

Fratele ei fusese dintotdeauna pasionat de aparatele de fotografiat şi îşi cumpărase unul la mâna a doua cu banii

care-i rămăseseră din salariu. Făcea adesea poze când ieşeau toți trei şi, pentru că el era fotograful de fiecare dată, din relație n-au mai rămas până la urmă decât nişte poze cu mama şi fata aia.

Încă avea pozele pe undeva, mi-a zis, o întreagă serie la fântâna arteziană din parc, cu mama stând în picioare pe buza fântânii şi fata aşezată lângă ea într-o rochie lungă, zâmbind, şi apa ca o placă neagră-argintie în spate. Mama mi-a zis că pe atunci bineînțeles că fata i se păruse foarte sofisticată, aproape om mare. Purta şosete albe şcolăreşti până la gleznă şi-şi ducea cărțile legate cu o panglică groasă, colorată. Era frumoasă, cu un ten deschis, foarte râvnit pe vremea aia, şi avea părul prins în coadă, cu un elastic împodobit cu două mărgele albe, mari, ca două bile. S-a purtat mereu bine cu mama, îi spunea surioară şi odată i-a şoptit la ureche planurile lor de a fugi împreună în lume după ce se termină anul şcolar.

Însă, desigur, oricâtă grijă au avut, toată lumea a aflat de idila lor. Fata le zisese prietenelor de la şcoală, iar şeful unchiului o văzuse cum îl aşteaptă pe băiat în fața prăvăliei. Diverşi vecini şi prieteni îi zăriseră mergând pe biciclete spre golf sau mâncând feluri occidentale la birtul din cartier. Era un secret pe care-l ştia toată lumea.

Într-o zi, unchiul a aşteptat la locul unde îşi dădeau întâlnire de obicei, lângă şcoală, însă fata n-a mai venit. Până la urmă s-a dus la şcoală şi o colegă i-a zis că fata nu fusese la ore în ziua aia. Ajuns la ea acasă, luându-şi inima-n dinți, a sunat la uşă, însă n-a răspuns nimeni. A dat ocol dinspre stradă şi s-a cățărat într-un copac din apropiere, iar când s-a uitat pe fereastră în casă, a văzut că încăperile erau goale. După o vreme, s-a dus iar la porțile casei şi a aşteptat. N-avea ce altceva să mai facă. Până la urmă menajera s-a îndurat şi a ieşit să-i spună că familia se mutase în America şi nu se mai întoarcea. S-a întors să

intre în casă, însă s-a oprit, parcă pe gânduri. Apoi s-a întors iar spre unchiu-meu şi a spus că nu prea ştie dacă să-i zică sau nu o chestie, însă s-a hotărât oricum s-o facă. A spus că, la plecare, fata a dorit să-i transmită un mesaj unchiului meu, în care îi cerea pur şi simplu s-o aştepte, zicându-i că o să se întoarcă într-o zi.

Unchiul meu era sărac şi fără şcoală, mi-a explicat mama, şi pe deasupra era şi bolnav de inimă. Doctorii spuseseră c-o să moară încă din copilărie, însă nu murise. Oricum, pe atunci nu se simțea destul de bine ca să zboare cu avionul, chiar dac-ar fi ştiut unde anume în America se duseseră şi dac-ar fi avut bani. Ce putea să facă, i-a mulțumit menajerei şi s-a dus acasă.

A muncit mai departe şi s-a îngrijit de sănătate şi, până la urmă, când a strâns destui bani, şi-a cumpărat un apartament de două camere în apropiere de casa fetei, în care acum locuia altă familie şi prin fața căreia mai trecea când şi când. Într-un final, unchiul a găsit altă slujbă, apoi încă una şi tot aşa, până când a nimerit la un ziar. Compania l-a întrebat dacă nu vrea să se mute în alt oraş, pentru un post mai important şi mai bun, însă a refuzat. Deşi nu mai vindea păsări cântătoare, tot timpul avea una în casă: mică şi galbenă, uneori aleasă pe sprânceană după ce bătea toate piețele oraşului. Nu s-a însurat niciodată şi nu şi-a întemeiat o familie. Într-un târziu, a spus mama, le-a venit o scrisoare. Era de peste ocean, într-un plic internațional bleu cu chenar roşu şi bleumarin. Scrisoarea dinăuntru era scrisă de o mână sigură şi ordonată, schițând prin conținutul său o viață ciudat de paralelă: sosirea într-o țară nouă, o şcoală nouă, dorul şi suferința atenuate cu timpul, facultatea, surpriza totală a unei noi iubiri, urmată de angajare, căsnicie şi copil. Fata, ajunsă acum femeie şi mamă, se interesa de unchiul meu, după ce-l găsise printr-un lanț de cunoştințe comune, şi dorea să-i scrie din nou,

chiar să-l sune ca să vorbească cu el, însă unchiul, deşi a avut câteva tentative, nu s-a simţit în stare să-i răspundă la scrisoare.

În copilărie, mama îmi spusese adesea povestea într-o variantă sau alta, aşa cum îmi spusese atâtea alte poveşti, despre sărăcie şi familie şi război. Odată, după ce am crescut mare, iar am întrebat-o de unchiu-meu şi am rugat-o să-mi arate pozele pe care mi le descrisese atât de amănunţit, însă ea mi-a spus încruntându-se că fratelui ei nu i se întâmplase niciodată aşa ceva. A spus că lucrase la un magazin de papetărie de pe strada lor, nu la un vânzător de păsări din piaţă, chiar dacă, da, era bolnav de inimă şi de-asta a rămas în apropierea cartierului natal toată viaţa şi, da, nu s-a căsătorit niciodată.

Am întrebat-o pe soră-mea de povestea asta, însă mi-a zis că nici ea nu-şi aminteşte. Mai târziu mi-a spus că seamănă cu un serial siropos la care s-a uitat în liceu. A doua zi, m-a sunat iar să-mi spună că face pentru prima dată o budincă dulce de orez pe care poate mi-o amintesc din copilărie. A găsit reţeta într-o revistă şi a recunoscut-o pe loc, deşi uitase mult timp de mâncarea asta. Ingredientele erau înşelător de simple, a zis ea: doar făină de orez, apă, nişte zahăr şi un pic de drojdie, pe care le amesteca, le punea la abur şi apoi lăsa budinca să se răcească. Împrumutase un vas mare pentru gătit la aburi de la mama şi făcea budinca pentru ca şi copiii ei s-o guste şi s-o ţină minte. A spus iar că nu-şi aminteşte ce ne-a povestit mama despre unchiul nostru. Îi rămăsese o singură amintire limpede cu familia mamei, de când am fost la Hong Kong la înmormântarea bunicului, când avea ea vreo şase, şapte ani.

Ca atâtea alte amintiri din copilărie, şi asta era formată mai degrabă din impresii şi sentimente puternice. Îşi

amintea că a dormit într-un pat străin, sub o pătură roz-deschis cu crizanteme care semăna la atingere cu materialul de prosop, ştiind că cineva, un văr de gradul al doilea sau o rudă prin alianță, i-o cedase ei, deşi nu ştia cine era persoana. Casa era mereu plină de lume, care stătea la taclale sau se vântura pe uşa bucătăriei, ca la ea acasă, aşa cum ea nu se simțea deloc.

Soră-mea mi-a spus că a derutat-o, copil fiind, să nu ştie cine îi e străin şi cine îi e rudă, cum mulți dintre oamenii ăia se purtau dintr-odată tare frumos cu ea, din motive pe care nu le înțelegea. Veneau mereu să-i ofere una, alta, fie ceva dulce, fie o gustare, şi încercau să vorbească cu ea în cantoneză, dialect pe care ea nici nu-l vorbea, nici nu-l înțelegea. Ceea ce ei ştiau, însă tot încercau, de parcă ar fi putut să-i înțeleagă prin farmec, dacă exista voință de ambele părți. Soră-mea se uita în gol la ei şi până la urmă o lăsau baltă şi plecau clătinând din cap. Ştia doar o boabă şi cât au stat acolo n-a putut să se exprime decât în vorbe care însemnau aproximativ *da*, *nu* şi *mulțumesc*. Spre deosebire de alți copii, ea nu părea să ştie destule încât să-i dea voie să ajute cu ceva, fiind doar răsfățată, dar şi lăsată de capul ei. Mai tot timpul lenevea pe un scaun din lemn de trandafir şi se juca pe Game Boy-ul vărului ei sau se uitase la desene animate la televizor. Dacă voia să iasă să se joace în curticică, să vadă, de exemplu, leul de piatră care trona acolo, cu o bilă rostogolită sub laba lui masivă, ornamentală, primea o pereche de şlapi roz cu câteva numere prea mari, deja uzați şi cu o urmă maronie de la piciorul altcuiva. O puneau doar să spele orez, umplând vasul şi golind în repetate rânduri lichidul lăptos până când devenea aproape străveziu, ceva îndeajuns de simplu că până şi un copil reuşea s-o facă. Noaptea stătea trează şi asculta ventilatoarele şi restul familiei vorbind în camera mare.

A spus că nu ține minte înmormântarea, doar cimitirul, undeva sus pe coline, tot numai plăci gri de piatră şi o mulțime de scări. A spus că toată şederea s-a simțit tare pierdută. S-a simțit urmărită, şi chiar dacă a văzut în asta bunătate, găsea că e bunătatea pe care-o arăți unui animăluț care nu are pic de discernământ şi nu e-n stare să-şi controleze pornirile fireşti. Nu ştia să se poarte, să se orienteze prin noile şi complicatele straturi familiale în care se trezise. Spre deosebire de viața cu micuța noastră familie, cu ei n-apucai niciodată să rămâi singură, nu se găsea timp de odihnă. Toată lumea părea să nu mai prididească cu treburile pe care le avea de făcut pentru alții, iar ea se simțea fără rost şi încurcă-lume.

Ştia că familia e în doliu, însă bărbatul a cărui poză stătea pe altarul din casă şi la al cărui mormânt se dusese îi era cu totul străin. Ținea minte doar cum arătau banii de hârtie cu care venise lumea în ziua aia, pentru că ambalajul era mov-strălucitor, aproape magenta, cu caractere în foiță de aur. Pe fundalul pietrelor cenuşii şi al treptelor de ciment, culorile i se păruseră țipătoare şi aproape frumoase. Şi banii erau colorați, asemenea bancnotelor dintr-un joc. Ca toată lumea, a stat la rând şi a aruncat banii în foc şi doar când vântul şi-a schimbat direcția şi i-a intrat fum în ochi a simțit că-i dau lacrimile. Tot restul zilei a fost plictisită şi prostdispusă, iar când i-au dar un castronel cu mâncare pe care să-l lase drept ofrandă, l-a pus repede, distrată, pe bordura de piatră, gest care ştia că ar face-o pe mama de râs de față cu prietenii şi rudele ei. Până la urmă i-a luat cineva o înghețată şi, în aerul umed, s-a lăsat pe ciuci în iarba înaltă şi a mâncat-o.

A doua zi, au mers cu toții cu maşina la un magazin de bijuterii din cartierul vecin, unde sora mea a văzuse un leu de piatră, precum şi o statuie în care a recunoscut-o pe zeița îndurării, după fața ei blândă şi degetele lungi. Mai era şi un

castron de jad, plin cu apă. Sora mea a spus că pe fund erau sculptați doi somni care înotau printre trestii şi plante, săpați în piatră, astfel încât chiar păreau că plutesc în apă. La un moment dat, cât au stat acolo, şi-a dat seama ruşinată că familia voia să-i ia un cadou de despărțire. Au scos din vitrină mai multe bijuterii şi au discutat între ei. Unele bucăți de jad erau albe şi opace, sau maronii şi străvezii, aducând cumva cu ouăle de o sută de ani închise la culoare pe care le mâncaseră în zilele alea. Altele erau de un verde intens şi cremos, amintindu-i de piscul de munte sau de muşchiul care creştea în cimitir. Până la urmă însă, sora mea nu şi-a ales o bijuterie, ci mai degrabă un fel de jucărie. Pe tejghea era un teanc de cărticele sau cutiuțe, sau asta păreau, cu acoperitori verzi cu albastru, legate laolaltă cu o panglică roşie. Când le deschideai, vedeai înăuntru o broscuță-țestoasă de aur şi o pietricică montate sub un gemuleț. Cumva, când deschideai cutiuța, mâinile şi picioarele țestoasei începeau să se mişte şi să fluture, iar căpşorul, să se întoarcă dintr-o parte în alta. Soră-mea s-a topit după jucărioara asta Şi, când a primit-o, parcă i-a mai venit inima la loc după toare ciudățeniile şi zăpăceala ultimelor zile. Ajunsă înapoi în casa aia, mai ales în timpul meselor la grămadă şi a vizitelor musafirilor, se furişa ca să deschidă cutiuța şi să se uite cum de fiecare dată broscuța-țestoasă îşi execută dansul, părând să înoate, deşi în realitate nu se mişca din loc. La întoarcere, o pusese bine, între nişte tricouri, însă când a deschis-o iar, a descoperit că gemulețul, fixat cu un lipici ieftin, se deplasase şi, ca urmare, broscuța nu mai putea să se mişte.

Sora mea a zis că nu mai fusese la Hong Kong decât o dată, pe când era o tânără rezidentă, la o conferință medicală care s-a ținut într-un hotel din Kowloon. Nu prea a recunoscut zona şi chiar a avut impresia că nu mai fusese

niciodată acolo, nu că venea a doua oară. Nu se aşteptase, spunea ea, să vadă alăturarea ciudată a oraşului, cu zgârie-norii lui gri imenşi, pe fundalul pădurii subtropicale luxuriante, al piscurilor verzi şi al golfului. Era de o frumuseţe surprinzătoare, încât nu i-a venit să creadă că mai fusese pe acolo. La vremea aia terminase Medicina şi lucra la un spital public supraaglomerat, care-i punea cunoştinţele la-ncercare, încât ştia că acolo o să înveţe din plin pentru specializarea ei. Îi mergea bine, iar acum o invitaseră să vorbească la o conferinţă prestigioasă de endocrinologie dintr-un oraş străin. De-abia dacă-şi mai amintea copilul stângaci şi încăpăţânat care fusese pe vremea când se aflase aici, care nu putea să se apere şi care trântise ofranda cu atâta nepăsare la mormânt. Pentru conferinţă îşi luase cu ea un sacou gri cambrat şi o pereche de pantaloni largi, asortaţi, pe sub care îşi pusese o bluză albă simplă, cu guler rotund. Sălile erau întunecoase şi ticsite de lume.

Vorbitorii erau buni, o provocare. Ştia că prezenţa acolo o s-o ajute să se perfecţioneze. La recepţie i-au dat un ecuson cu şnur pe care era scris numele ei şi spitalul unde lucra.

Seara, a renunţat la socializarea obişnuită la un pahar ca să vadă oraşul, hotărând să nu-şi mai bată capul cu trenurile şi să ia taxiul sau un Star Ferry. Când vaporul a traversat portul Victoria, şi-a dat jos sacoul şi l-a împăturit cu grijă, punându-l pe parapetul de la prora. Vântul o trăgea de părul pe care şi-l prinsese de dimineaţă şi şuviţele scurte desprinse îi fluturau în jurul feţei, dându-i cumva senzaţia de libertate. Marea era agitată şi întinsă şi ea s-a lăsat cu mâinile pe sacoul împăturit, privind înainte, la oraşul învăluit în ceaţa fină, aurie a după-amiezii târzii.

Avusese de gând să ia legătura cu restul rudelor de acolo, a zis ea, însă înainte de plecare fusese atât de

ocupată cu lucrul, că nu mai apucase. Odată aflată la destinația, și-a reamintit ce are de făcut, însă mai întâi voia să aibă un răgaz pentru sine.

Studiase şi muncise din greu tot anul, încât acum voia să se răsfețe puțin. La conferință l-a cunoscut pe bărbatul care avea să-i devină soț, un tânăr absolvent muncitor şi capabil, exact ca ea. Aveau în comun şi un anumit fel de a se purta pe care ea şi-l însuşise în numeroşii ani de studiu, plin de autoritate şi empatie, însă şi de o imparțialitate reconfortantă. Şi el avea rude în zonă, în Taiwan, Şi, ca ea, nu plănuia să meargă încă în vizită. Acum, că era soțul ei, îl cunoştea atât de bine, încât cu greu îşi închipuia cum fusese pe vremea când nu se obişnuise profund cu prezența lui, când ar fi tresărit să dea peste el într-o încăpere. Însă işi amintea, sau credea că-şi aminteşte, încântătoarele zile petrecute împreună pe vremea când încă nu se cunoşteau la perfecție. În ziua liberă, au urcat pe vârful scăldat în soare. Sus erau instalate lunete de admirat panorama şi, ca nişte turişti ce erau, au introdus monedele potrivite în fante ca să se uite la oraşul din vale. Când urcase, sora mea observase un pavilion cu mici plinte de piatră aşezate la câțiva paşi unele de altele, fiecare având deasupra câte un leu tot de piatră cenuşie. A doua zi au fost pe insula Lantau, de unde au luar telegondola cu podea de sticlă şi au văzut Buddha imens de bronz din vârful şirului lung de scări. El a aşteptat să-şi facă ea cumpărăturile pe Canton Road şi, seara, s-au pierdut împreună prin labirintul de băruleţe şi restaurante unde îi tot dădeau soră-mii să bea pe gratis. La un moment da când făceau toate astea, a spus soră-mea, a ajuns să-şi dea seama că el era genul de bărbat cu care îşi putea închipui o relație. Era un om dedicat, la fel ca ea şi, din felul în care vorbea şi din ce spunea, ea simțea că pune preț pe stabilitate şi că urmăreşte un curs precis în viață. Ca şi cum ar fi studiat cu mare atenție analizele şi istoricul unui

pacient, iar acum ar fi avut în față RMN-ul sau radiografia concludente, sora mea era cât de cât sigură de rezultat, concluzia fiind deja trasă.

Pentru cine ştie ce motiv, într-o discuție de la început îi dăduse de înțeles că şi ea e tot pentru prima dată la Hong Kong. Şi chiar era mai uşor şi mai bine, trebuia să recunoască, să se joace de-a turista şi să se bucure aşa de oraş. Nu a zis nimic de familia ei, care locuia undeva — tot nu ştia unde anume — în oraş şi când conferința s-a terminat, şi-a zis că de-acum e prea târziu. Ani buni în viitor, a spus ea, tot nu-l lămurise pe soțul ei cum stă treaba, deşi îşi amintea că se uitase prin lunete la pisc şi se întrebase o clipă doar dacă o să zărească din întâmplare cimitirul unde fusese cu atâția ani în urmă.

În ultima zi, într-o pauză dintre două dezbateri, nimerise într-un magazin universal imens urcând cu o scară rulantă în aer liber. La etajul cel mai de sus şi cel mai liniştit, era un magazin de bijuterii expuse în vitrine de sticlă bine luminate, pe mătase albă, cu angajați în costume gri şi mănuşi albe, stând drepți ca la armată. Sora mea s-a aplecat peste dulăpioarele-vitrină şi, când şi-a lăsat mâna pe ele, a auzit cu satisfacție zornăitul slab al ceasului de aur pe geam. Când l-a lămurit că nu vorbeşte cantoneza, vânzătorul a dat-o pe engleză. Sora mea ştia că nu mai are mult timp până să trebuiască să se întoarcă la conferință, însă cumva ştia şi că o să cumpere ceva de la magazin, să-şi aducă aminte de călătorie, asemenea cadoului primit în cea dinainte. Până la urmă s-a hotărât să-şi ia un disc plat de jad care bătea mai degrabă în alb decât în verde, o formă abstractă montată pe un colier de argint care stătea lipit de gât. Îi amintea de monedele din China antică şi de discurile *bi* de pe la înmormântările străvechi din vremurile când se credea că jadul întârzie descompunerea corpului sub pământ.

În ziua aia nu-mi doream să ajung decât la o biserică despre care se spunea că ar fi o clădire foarte frumoasă, proiectată de un arhitect faimos, dintr-o suburbie de lângă Osaka. I-am spus mamei că, deşi ştiu că nu crede în religia respectivă, se zice că vizita ar fi o experiență profundă şi că sper să merite.

Mai devreme în tren, dusă cu gândul la unchiul meu şi Hong Kong, m-am uitat la mama şi am văzut-o cu capul plecat într-o parte pe tetieră, la geam, cu ochii închişi. Ne-am lăsat bagajele la dulapurile din gară şi am luat o cursă locală. Pe drum ne-am oprit să mâncăm de prânz la un restaurant specializat pe tăieței. Afară erau câțiva oameni la coadă, însă servirea era rapidă şi eficientă, cu priceperea şi rapiditatea unui local vechi de mulți ani şi care făcea un singur lucru. Tăiețeii au venit într-un castron mare, alb pe dinăuntru, însă ornamentat pe dinafară cu un model complicat, în nuanțe şterse de roz, verde şi galben ca de pepene. Îmi amintea de castroanele pe care le tot văzusem în copilărie. Probabil că modelul ăsta existase odată pe farfuriile şi vesela mai sofisticate dintr-o anume perioadă istorică. Şi, cum s-a întâmplat şi cu faimoasele porțelanuri *quing-hua*, fusese admirat şi prețuit, astfel încât, la vremea când s-a deschis negoțul între Asia şi Occident, mai întâi s-au cumpărat, iar apoi s-au copiat modelele într-o mulțime de țări şi de către o mulțime de mâini, iar acum existau în versiunea curentă, de fabrică, folosită în toată lumea, în sute de mii de piese.

Afară fusese rece, iar în tren, cald, iar după ce am mâncat supa ne-a cam luat somnul pe amândouă. Am pornit pe străzile din suburbie, cu stâlpi de telegraf din lemn şi cabluri electrice încrucişate deasupra capului. Străzile erau atât de înguste, încât adesea n-aveau trotuare, ci linii albe trasate pe ciment, care indicau pe unde poți s-o iei. Din

când în când treceam pe lângă mai multe supermarketuri, prăvălioare şi cafenele, pe care le zăreai întotdeauna de departe după firmele verticale viu colorate. Mai ieri, la muzeul în aer liber, nimeriserăm pe lângă o casă de lemn unde cânta muzica. Mama încetinise pasul şi, văzând că vrea să intre, m-am întors şi am intrat prima pe uşă.

Înăuntru erau două femei aplecate peste nişte instrumente lungi. Mama a spus entuziasmată că sunt țitere japoneze, care seamănă mult cu acelea chinezeşti pe care ținea minte că le ascultase la radio când era mică. Şi eu am recunoscut sunetul uneori profund şi lemnos, alteori plat şi distonant, sau săltăreț, ca atunci când îți treci repede degetele pe claviatura pianului. Femeile purtau trei *tsume* la degetele de la mâna dreaptă, care arătau ca nişte gheare sau unghii albe, fin ascuțite, cu care ciupeau corzile instrumentelor. Mama a privit fascinată, ascultând îndelung, iar la plecare a întrebat dacă putem să cumpărăm de acolo un CD cu melodiile.

Mi-a luat ceva să găsesc biserica, însă până la urmă am dat de ea, o clădire joasă, ca o cutie, într-un cartier liniştit, şi am intrat. Pe dinăuntru pereții erau din beton nefinisat, care înghițea mai toată lumina, creând o penumbră cenuşie.

Podeaua nu era plată, ci cobora lent, de parcă te trăgea spre altarul simplu îndreptat spre sud. În peretele din spatele altarului fuseseră făcute două tăieturi mari, una din podea până-n tavan şi cealaltă pe orizontală, încât semănau cu o cruce imensă. Am stat aşezate, cu atenția fixată pe această formă de mari dimensiuni şi pe lumina albă şi puternică ce pătrundea prin crăpături, contrastând cu atmosfera difuză din încăpere. Efectul era hipnotizant, cumva ca şi cum te-ai fi uitat fix la lumina zilei prin gura unei peşteri. Şi poate, i-am spus eu mamei, aşa văzuseră lumea şi enoriaşii primelor biserici, la vremea când natura era încă o forță în lume, viscerală şi sfântă. I-am mai spus şi

că arhitectul a intenționat inițial să fie o cruce neastupată, pentru ca aerul şi intemperiile să pătrundă în rafale prin deschizături, ca însăşi voia domnului.

Era o zi mohorâtă, rece şi nu eram decât noi două în încăpere.

Am întrebat-o pe mama ce crede despre suflet şi a reflectat o clipă. Apoi, fără să se uite la mine, ci la lumina albă şi izbitoare din fața noastră, a spus că ea crede că toți suntem în esența noastră neant, doar nişte lanțuri de senzații şi dorințe din care nu rămâne nimic. În copilărie, a spus că nu s-a închipuit niciodată tăiată de lume, ci irevocabil legată de ceilalți. În ziua de azi, a spus ea, oamenii tânjesc să ştie totul, au impresia că sunt în stare să înțeleagă totul, de parcă iluminarea e la o aruncătură de băț. Numai că, a zis ea, de fapt nu poți să controlezi nimic şi înțelegerea nu alină nicio durere.

În viață cel mai bine treci mai departe, ca fumul printre crengi, şi suferi până când fie atingi starea de neant, fie suferi în altă parte. A mai vorbit şi despre alte doctrine, despre bunătate şi dăruire, cum blândețea e o avuție care se adună ca un tezaur. Se uita la mine în timpul ăsta şi ştiam că vrea să-i dau dreptate, s-o urmăresc cu interes, însă, spre ruşinea mea, mi-am dat seama că nu pot şi, mai grav, că nu sunt în stare nici măcar să mă prefac. Doar m-am uitat la ceas şi am spus că mai e un pic şi se închide, că poate mai bine mergem.

În următoarea parte a călătoriei noastre plănuisem s-o luăm pe un traseu vechi, ce trecea prin păduri şi orăşele şi prin munți, şi care pe vremuri unise cetăți ale imperiului. Însă curând mi-am dat seama că e imposibil. Toată săptămâna plouase, iar traseul era probabil înnămolit şi acoperit de apă. Mama nu-şi adusese niciun fel de încălțăminte specială pentru drumeții aşa cum îi zisesem. Îmi venea să mă țin de capul ei să meargă în excursie cu

mine, însă mi-am dat seama că ar fi fost aproape o cruzime. Se schimbase la față de când o văzusem ultima dată.

Păruse întotdeauna atât de tânără, încât îmi dădeam seama că ține mult de imaginea pe care mi-o formasem despre ea. Însă în călătorie mă uitam la ea din profil, la fața ei când era obosită sau se odihnea şi-mi dădeam seama că acum e bunică.

Apoi, cât ai clipi din ochi, iar uitam, văzând doar aceeaşi imagine a ei pe care o aveam în copilărie, una ciudat de fixă, iar după alte câteva zile imaginea mi se destrăma din nou. I-am spus atunci că, dacă n-o deranjează, o să fac doar eu traseul, despărțindu-ne astfel pentru o singură zi şi o noapte.

Ar putea să stea la un mic han tradițional situat foarte aproape de gară. Era un oraş mare, însă, dacă rămânea într-un anume perimetru, avea ce vedea fără să trebuiască să se aventureze mai încolo. Eu urma să iau trenul mai departe şi apoi, a doua zi, să mă întorc pe jos la ea cel mai târziu seara.

La han, am umplut un rucsac mic cu haine, făcând fiecare articol sul, ca să ocupe cât mai puțin loc. Apoi am mai împachetat un miniarzător pe gaz şi o sticlă mare cu apă, am adăugat un fâş, iar restul bagajului l-am lăsat cu mama. Am întrebat-o dacă vrea să bem un ceai înainte să plec şi ne-am aşezat pe podea, punând între noi ceainicul negru de fontă greu şi încins pe care era o plăcere să-l iei de jos şi să torni ceaiul. În cameră mirosea a fum şi a orez proaspăt ars. I-am zis că m-am mai gândit un pic la ce-a spus ea în ziua dinainte, despre bunătate. Am întrebat-o dacă ține minte prima mea slujbă, la restaurantul chinezesc dintr-o suburbie din apropierea fluviului, unde am lucrat în anul întâi de facultate.

Era un restaurant frumos, pe vremuri chiar celebru, şi, cu toate că era desuet, nu-şi pierduse cu totul farmecul dinainte, cu sălile lui în penumbră, luminate doar atât cât trebuie, şi podele întunecate şlefuite. Înăuntru sarcinile se îndeplineau cu o anume formalitate, cu un simț al importanței şi preciziei, ca pentru a crea o lume plutitoare. Purtam uniforme formate din şorțuri negre, pantofi negri şi o cămaşă albă-fildeş cu nasturi de cârpă şi guleraş de mandarin, care aducea doar o idee cu ceea ce pe vremuri era cunoscut drept Orientul Îndepărtat. Ni s-a cerut să ne machiem discret în fiecare seară şi să ne prindem părul, lucru de care mă ocupam cu mare grijă şi precizie înainte să intru în tură. Celelalte chelnerițe aveau douăzeci şi ceva, treizeci de ani şi pe atunci mi se păruseră imposibil şi incomparabil de mature. Țin minte că se aştepta de la noi să muncim mult şi să luăm în serios renumele restaurantului, de parcă faima n-avea să i se piardă aşa curând atâta vreme cât credeam în ea ca într-o religie sau confesiune.

Am spus că poate şi-l aminteşte şi pe iubitul meu de pe atunci, şi el student, frecventa acelaşi curs ca mine. Ca mine, şi el avea o soră şi ştiam cumva vag, pentru că el nu vorbise niciodată despre asta, că în copilărie fuseseră săraci. Era sârguincios şi avea trăsături ascuțite, care-l făceau să pară prea tânăr, însă care ştiam că o să-i dea un aer chipeş cu vârsta.

Învăța mereu din greu şi mergea regulat la sală şi nu mă supăra nimic la el, şi totuşi aveam impresia că în fond suntem doi străini. Şi el îmi spunea des, afectuos, că sunt ciudățică, şi odată mi-a zis în treacăt că îmi iau prea în serios slujba de la restaurant. Nu-i dădeam dreptate, însă la vremea aia nici nu l-am contrazis, Pe atunci luam totul prea în serios. Învățam foarte bine pentru că credeam sincer că am un țel nobil în viață şi-mi plăcea ideea de a trăi conducându-te metodic după principii oarecum stricte. Nu-

mi doream decâr să stăpânesc un singur lucru bine în viață. Așa lucram și la restaurant.

Înainte să intru în tură, îmi prindeam strâns părul în coadă.

N-o făceam pentru că așa aveam chef, ci pentru că simțeam cumva că stilul ăsta elegant și strict se potrivea cu rolul nostru — de a ne comporta controlat și capabil tot timpul.

Tot așa mă trezeam că acolo fac tot felul de mărunțișuri altfel, de parcă, doar intrând pe ușă, mă preschimbam instantaneu în altcineva, eram permeabilă ca un burete sau mută. Mă străduiam din răsputeri să mă port eficient și elegant, supraveghindu-mi gesturile și vocea, expresia facială, înțelegând că dacă se sparge ceva, dacă scăpam o tavă, farfurie sau câteva pahare, ar fi fost ceva teribil, aproape ca și cum le-aș fi făcut intenționat țăndări, într-o clipă de nebunie sau revoltă. Uneori la restaurant se țineau petreceri cu multă lume, la care trebuia să purtăm niște bărcuțe lungi de lemn umplute cu fructe de mare și gheață și garnisite cu legume sculptate în formă de flori, pe care îmi venea de fiecare dată să le iau și să le mănânc, ca un copil. Deși tăvile astea erau grele și incomode, mă mișcam de parcă era floare la ureche, închipuindu-mi că sunt o balerină sprijinită pe poante care nu-și trădează durerea. Prietenul meu glumea mereu că sunt genul de om care-ar fi fericit să trăiască într-un templu din creierii munților, unde e pus doar să măture zilnic podelele, să mediteze la natura timpului și a muncii și la diferența sau asemănarea absolută dintre o suprafață murdară și una curată.

Cam tot atunci m-am reapucat de înot, pe care-l practicasem regulat în copilărie. În apropierea restaurantului era un bazin în aer liber de cincizeci de metri, situat lângă un centru comunitar și un parc. Mi-am luat un costum de baie negru, cel mai simplu model pe care

I-am găsit, ca un body fără mâneci, nişte ochelari de înot şi mi-am făcut abonament. La început a fost greu. Nu-mi venea să cred, dar corpul meu deja aproape uitase să înoate, ceva ce mai că făcusem din instinct când eram mai mică. Însă treptat, încet-încet, cu multă muncă, mi-am amintit tot. Mergeam de trei ori pe săptămână fără excepție, chiar dacă eram obosită, chiar şi când era urât afară sau eram în sesiune. În unele zile, lumina care desena hexagoane pe fundul bazinului, soarele, peluzele, limpezimea desăvârşită a apei făceau totul mai frumos ca orice. Iar când aveam dispoziția potrivită, atât concentrată, cât şi relaxată, reuşeam să mă deplasez prin apă aproape fără efort, cu o viteză care îmi crea o senzație aproape de zbor. În zilele alea, când mă întorceam pe jos de la bazin după înot, cu grădinile şi copacii în toată splendoarea lor şi soarele scăldând trotuarul, simțeam ceva — că am un corp al meu, puternic şi bronzat, în stare să fie orice vreau eu să fie, doar să muncesc destul. Şi doar o clipă deveneam total conştientă de mine însămi şi de lumea care se deschidea în fața mea ca o pâlnie imensă, pornind de la picioarele mele la frunze şi la cerul de deasupra.

În clipele alea nu aveam niciun gând în minte sau, dacă aveam, era de nespus. Clipele astea nu țineau mult, treceau la fel de repede cum veniseră, atât de iute, că nici n-aveam cum să ştiu sigur că s-au întâmplat cu adevărat. Iar apoi trebuia să-mi văd de drum.

Nu mult după ce ne-am cunoscut la facultate, prietenul meu m-a întrebat dacă-mi plac filmele. I-am zis că da şi el a spus că o să-mi împrumute câteva când ne mai vedem. Peste o săptămână, la un curs, mi-a dat o pungă de plastic, cu mişcări foarte atente, ținând-o de fund ca şi cum ar fi fost un cadou frumos împachetat. M-am uitat în ea şi am văzut că erau DVD-uri, mai mult filme de acțiune, însă şi

câteva filme de dragoste. Nu erau clasice, ci vechi de câțiva ani, încât păreau fumate, şi totuşi nu îndeajuns de vechi. I-am mulțumit, dar în realitate nu prea mă interesa genul ăla de filme şi nu ştiam ce să fac cu ele. Până la urmă le-am pus în geantă şi acolo le-am lăsat, aşa că o vreme le-am luat cu mine peste tot. După vreo săptămână, i le-am dat înapoi fără să fi văzut niciunul.

Prietenul meu m-a întrebat dacă mi-au plăcut filmele şi, cum nu ştiam ce să zic şi se uita într-un anume fel la mine, l-am mințit că da.

Când am împlinit un an de relație, m-a scos seara la un restaurant franțuzesc bine-cunoscut, genul de local unde zicea că o să meargă fără să se gândească la bani după ce termină facultatea şi începe să câştige în sfârşit ca lumea. Mi-am cumpărat o rochie nouă, mi-am luat liber de la job şi m-am pregătit acasă. Când îmi aranjam părul, am primit un mesaj de la un client pe care-l ştiam de la restaurant. La început nu prea am înțeles, am crezut că fie e o eroare, fie greşise numărul, fie nu citisem eu bine ce scria acolo. Mi-a luat ceva şi să-mi dau seama ce e cu el şi de la cine e. În fiecare tură vedeam o mulțime de clienți şi mereu reuşeam să fiu cu totul acolo când îi serveam, ca apoi să-i uit la fel, cu totul, odată ce plecau. Mă purtam puțin altfel, la nevoie îmi ajustam doar o idee expresia feței sau ce făceam, în funcție de nevoi, ca un subiect pozând în fața fotografului, atent la încadrare sau cum cade lumina. Dacă un client voia să vorbească cu mine, eram abordabilă. Ascultam cu atenție şi îl îndrumam subtil spre comanda potrivită, cu doar câteva remarci simple. Dacă dorea să-l las în pace, reuşeam şi să fiu calmă şi expeditivă. Puteam să le ridic farfuriile şi castroanele de la masă mai mult ca şi cum ar fi fost o chestie de ceremonial, nu servit, ceea ce le alina agonia înfiorătoare de a şti că practic altcineva face curat după ei. Țineam minte că bărbatul respectiv venea adesea devreme,

când restaurantul mai avea puțin până deschidea şi nu terminaserăm de aranjat. Alegea mereu un scaun din colț, de unde vedea toată sala. Țineam minte şi că de obicei venea să mănânce singur, însă nu părea să se simtă în largul lui, ceea ce însemna că avea mereu chef de vorbă. Cred că făcuse apropouri că e afacerist şi că a dat câteva lovituri nu chiar legale. Mai mult nu prea-mi aminteam.

Când m-am întâlnit cu prietenul meu în fața restaurantului franțuzesc, am văzut că şi el se îmbrăcase elegant, într-o cămaşă albă şi pantaloni negri, aducând un pic cu uniforma mea de la lucru. Am intrat, am fost conduşi la masă şi am primit meniurile. Aşezat la masă şi văzut din profil, parcurgând lista de vinuri, prietenul meu părea desprins dintr-o reclamă la o marcă de ceas scumpă. Ştiam că pentru el seara aia e deja un succes. Făcuse ceva pe care-l considera romantic, ceva corect şi bun, iar asta, nu banii pe care-i dădea pe cină, era darul pe care mi-l făcea. Era un gest care, după el, ne ajuta să înaintăm împreună, era un progres spre un nivel superior, ca o mătură care împinge două pietre pe o cărare. Într-o anumită măsură am simțit că şi eu trebuie să fiu mulțumită.

Până la urmă am comandat un fel care nu mi s-a părut potrivit, însă când prietenul meu m-a întrebat cum e mâncarea, nu i-am spus că mi se pare, cumva, o înşelătorie, că aromele sunt atât de umflate, încât nici nu se mai înțelege că e mâncare. Eram conştientă cât de mult contează să mănânc totul cu plăcere sau cel puțin să pară că mănânc cu plăcere.

Am crezut că, dacă mă străduiesc destul, eforturile mele o să se preschimbe în fericire adevărată, iar atunci o să scap în sfârşit de gândurile astea. Când ne-au adus desertul, era un fel de *flambé*. Am spart crusta de bezea cu lingurile şi miezul era atât de dulce şi zaharisit, că m-a apucat somnul. Aveam în minte un gând nelămurit, şi anume că am învățat

de undeva că în viață cel mai bine e să fii dorită, chiar dacă tu nu doreşti la rândul tău şi chiar dacă nici nu prea-ți place omul care te doreşte. De unde învățasem asta încă nu ştiam.

Restul semestrului s-a desfăşurat după rutina cunoscută.

Înotam, învățam cu prietenul meu la bibliotecă. Mergeam la cursuri. Sora mea îşi făcea stagiul într-un spital de țară, iar când venea în vizită, mergeam în Chinatown şi făceam mai departe tot ce făceam când eram eleve: mâncam colțunaşi picanți la restaurantul de pe străduța pietruită, ne uitam la vreun film vechi cu karate în sala răcoroasă şi întunecoasă de cinema, ne luam bomboane ieftine de la prăvălia de alături. La restaurant, am muncit mai departe ca întotdeauna, cu grijă şi atenție, am aranjat mesele şi am amenajat sălile. Dacă venea clientul acela şi se întâmpla să fiu în tură în sectorul lui din restaurant, îi luam mai departe comanda, iar el făcea mai departe conversație cu mine ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Niciunul n-a adus vreodată vorba de mesajele pe care mi le trimisese. Însă se simțea că nu le-am uitat. Într-o zi, când îmi luasem liber să învăț pentru examene, mi-a dat mesaj să-mi spună că nu m-a mai văzut de ceva timp şi să mă întrebe dacă sunt bine. Altă dată mi-a scris despre divorțul lui şi despre băiatul lui, pe care-l văzusem odată cu el, şi mi-a pomenit în treacăt şi de soția lui, pe care n-o văzusem niciodată, însă el spunea că e chinezoaică. Zicea şi că de curând se apucase de pictat şi, cu toate că vorbea despre asta cu modestie, cumva am simțit că vrea să-i recunosc talentul sau măcar potențialul. Mi-am amintit că parcă vorbiserăm odată foarte puțin despre arte sau literatură sau filme, pentru că tocmai învățam despre nu ştiu ce chestie. L-am întrebat pe manager dacă e posibil ca vreun angajat de la restaurant să fi dat cuiva numărul meu de telefon şi s-a uitat la mine de

parcă eram nebună. Managerul a zis că sunt foarte muncitoare şi că proprietarii mă apreciază şi că speră că facultatea merge bine.

M-am gândit cât de ciudat e că eu şi bărbatul suntem singurii oameni care ştiu ce se întâmplă Şi că, din nu ştiu ce motiv, chiar atunci, mi se părea mai important decât orice să mă prefac că nu se întâmplă nimic.

Prietenul meu m-a invitat la o expoziție de pictură organizată de cea mai mare galerie din oraş. Ne-am dus într-o zi după cursuri, cu tramvaiul, pierzându-ne într-o clădire de piatră neagră înconjurată de fântâni. Pe dinăuntru forfotea de oameni îngrămădiți în spațiile ei largi. O parte din tavan era din sticlă şi prin el pătrundea până jos o lumină albă şi rece.

Eram obosită şi un pic plictisită, însă ne-am luat bilete şi ne-am lăsat rucsacurile la garderobă, iar apoi am urcat pe scara rulantă îngustă. La început am parcurs încet lucrările împreună cu prietenul meu, care le admira şi spunea că sunt frumoase, deşi aveam senzația că nu ştie de ce. Parcă am fi inspectat împreună un şirag de perle, care desigur că erau frumoase prin însăşi natura lor, aşa că nu spuneai mai nimic dacă recunoşteai asta. Până la urmă am luat-o mai în față şi am ajuns într-o sală unde era un tablou de Monet, chiar acea lucrare, i-am zis mamei, pe care o văzusem cu ea în săptămâna aia. M-am întrerupt, am luat ceainicul aşezat între noi şi am turnat ceai pentru amândouă, deşi ea abia dacă luase o gură, iar ceaşca mea era aproape goală.

Am spus că nu prea ştiam nimic despre Monet, nici atunci, în facultate, nici acum. Nu prea mi-erau cunoscute nici perioada în care a pictat şi nici faimoasele tehnici pe care le inovase.

Dar în clipa aia, cu prietenul meu, în galeria metropolitană, privind lumina albă, căpițele de grâu care se conturau imense pe un câmp, m-a izbit ceva. Atunci, ca şi

acum, mi s-au părut a fi tablouri despre timp. Parcă artistul se uita la câmp din două perspective. Mai întâi cu ochii tinereții, când se trezea în lumina trandafirie a zorilor aşternută pe iarbă şi totul i se părea încărcat de posibilități, lucrarea pictată mai ieri, lucrările care încă-l aşteptau în viitor. Şi în al doilea rând, cu ochii bărbatului mai matur, poate mai matur decât fusese Monet când le pictase, care privea acelaşi tablou şi-şi amintea ce simțise mai devreme Şi încerca să evoce experiența aceca, doar că nu reuşea s-o facă fără să imprime picturii propria senzație de inevitabil. Uitându-mă la ele, m-am simțit un pic aşa cum mă simțeam uneori după ce citeam o carte anume sau auzeam o bucată dintr-un anume cântec. Asemenea clipe păreau să aibă prea mare legătură cu după-amiezile în care mă întorceam de la bazin după ce mă apucasem iar de înot, cu lumea aceea nesfârşită. Simțeam că, dacă aş reuşi să înțeleg mai bine legătura dintre lucrurile astea, atunci chiar aş ajunge la o revelație. Apoi prietenul meu a venit lângă mine şi a făcut acelaşi comentariu despre tablou ca şi despre restul. Eu n-am zis nimic. Doar m-am gândit cât de frumos ne purtam întotdeauna unul cu celălalt şi că nu ne certaserăm deloc, nici măcar nu avuseserăm vreo discuție clar în contradictoriu. M-am gândit că lumea comenta adesea despre cât de drăguț mă port sau că la restaurant clienții lăudau uneori personalul când lăsau bacşiş, făcând remarci despre eleganța chelnerițelor, vocile lor blânde, gesturile grijulii.

Avuseserăm la restaurant una dintre cele mai aglomerate seri din tot anul. Sălile din spate erau pline, sala principală gemea de oameni. Eu mă ocupam de sectorul rezervat petrecerilor împreună cu o altă fată, ceea ce implica multe eforturi să coordonăm în pereche un meniu cu multe feluri de mâncare.

În asemenea situații trebuia să muncești repede, să strângi vasele îndată ce lumea termina de mâncat un fel de mâncare și să-l servești pe următorul, ținând minte combinația exactă de farfurii și culori. Pe deasupra, trebuia să fii atentă și la timp, ca să dai comenzile la bucătărie la momentul potrivit: dacă era prea devreme, felurile se îngrămădeau prea tare, tulburând ordinea, iar dacă era prea târziu, clienții erau flămânzi și agitați. În toiul serii, am trecut pe lângă masa unde stătea bărbatul, de data asta cu un prieten, a făcut un gest ca să mă oprească și, nu știu de ce, chiar m-am oprit, deși avusesem de gând să-l ignor. Mi-a mai cerut încă o bere și am luat sticla goală, notându-mi comanda. Când vorbea, țin minte că mi-am amintit cum a fost când a venit prima oară la restaurant, cam în perioada când divorța, vorbind însuflețit despre afacerile și arta lui. Nu mai știam ce-i spusesem atunci, cum mă purtasem, însă țineam minte că-mi păruse rău de el. Poate că, din compasiune, am zâmbit și i-am spus ceva simplu, niște cuvinte pe care el le interpretase exact pe dos decât intenționasem eu. Bărbatul a vorbit mult, deși vedea că restaurantul e aglomerat, deși vedea că trebuie să plec. Lângă el, prietenul lui, pe care nu-l mai văzusem până atunci, dar care îi semăna mai degrabă emoțional decât fizic, n-a spus nimic, doar a râs din când în când, făcându-se tot mai rozaliu la față de la bere, și s-a uitat mai departe de parcă urmărea o piesă de teatru captivantă. Eu ascultam cu sticla goală de bere în mână, gândindu-mă doar la cealaltă chelneriță pe care o lăsasem singură în capătul restaurantului, cum jongla probabil cu farfuriile, și la câte comenzi ratam. Nu înțelegeam cum de bărbatul ăla nu poate să facă diferența între faptele și sentimentele mele, atât de puternice și de pure de-acum, încât le simțeam radiind din mine ca o văpaie. Când s-a oprit în sfârșit din vorbit, m-am întors la bucătărie și am pus sticla goală în containerul

pentru reciclat. În clipa aia n-aş fi fost în stare să explic, însă simţeam că-mi luase ceva, ceva ce avea doar un pic de-a face cu fericirea mea intimă de la bazin sau aproape îmi evoca ceea ce simţisem când privisem tabloul.

Erau lucruri preţioase şi încă învăluite în mister pentru mine, iar acum, ştiam eu, mă îndepărtasem şi mai mult de ele. Mi-am dat părul pe spate şi m-am lăsat în genunchi să iau o tavă şi o cârpă de şters masa. Apoi m-am ridicat şi m-am întors în sala de petreceri, unde de-acum rămăseserăm rău în urmă, şi m-am apucat să-i ajut acolo.

Când a plecat trenul din gară, m-am simţit uşurată. Voiam să merg, prin pădure, printre copaci. Voiam să nu vorbesc cu nimeni, doar să văd şi să aud, să mă simt singură. Trenul trecea pe lângă câmpuri şi ferme, sere învelite în folie şi mici răscruci. Ceva mai încolo am coborât şi mi-am luat fructe, nişte bulere de orez şi alge şi nişte ceai şi biscuiţi de la un magazin. Apoi am urcat muntele cu autobuzul, până unde începe traseul. Urma să rămân peste noapte acolo şi apoi dimineaţa s-o iau pe jos în direcţia din care venisem. În drum spre han, văzusem o baie publică nu departe de locul respectiv, aşa că mi-am luat un prosop, mi-am lăsat lucrurile şi am pornit într-acolo pe şosea. Era după-amiază târziu şi, cât am mers, n-am văzut nici măcar o maşină. Baia era o clădire de lemn situată la capătul unui drum nepavat. Copacii din jur erau de un verde profund, iar solul, o mâzgă întunecată şi adâncă de noroi, pământ şi frunze scuturate. Bazinul era adânc, cu o apă tulbure. M-am spălat şi mi-am strâns părul în coc înainte să intru. Pereţii erau din piatră masivă, iar pardoseala de lemn era udă şi lucioasă, cu scânduri lungi, înnegrite de vechi ce erau. Nu mai era nimeni şi nici n-a venit nimeni cât am stat eu acolo.

Afară am văzut că se lasă întunericul. Pe suprafața apei pluteau două pătrate alungite de lumină albă, reflexii din ferestre. M-am gândit la după-amiezile de la bazin din studenție şi cât de înaltă şi de zveltă mă simțisem. M-am gândit la mama, care nu învățase niciodată să înoate, şi la Laurie, la cum am traversat cu caiacul lacul vulcanic din apropierea localității unde copilărise.

Mai devreme în anul acela ne mutaserăm amândoi în alt oraş şi ne luaserăm un apartament nu departe de golful rotund şi adânc. Deocamdată trecuse doar o iarnă de când stăteam acolo: zilele scurte, cele mai puternice vânturi cu care dăduserăm piept de când eram, şi totuşi lucrurile nu-şi pierduseră noutatea. Uneori parcă eram doi cățărători nimeriți pe un platou, admirând amuțiți, puțin uimiți că în sfârşit au găsit un loc unde să se odihnească. M-am gândit la diminețile mele acolo, când moțăiam ascultându-l adesea pe Laurie în timp ce se pregătea să meargă la lucru: cafetiera de pe aragaz, apa curgând la duş, mirosul de cafea, ghetele lui pe podeaua de lemn. Dacă intra pisica, mai întâi auzeam fâşâitul blând al picioarelor ei şi apoi îi simțeam greutatea când se întindea pe pieptul meu, torcând atât de profund, că simțeam tremurul până-n gât. Îmi plăcea apartamentul. Camera din față avea vedere la golf. Puteai să tragi zăvorul şi să glisezi uşa de sticlă, care avea un rând de pătrățele albe pe partea din față, şterse şi cojite, şi să priveşti marea care, în primele luni, fusese cernită ca ploaia sau ştearsă ca buza unei căni albastre. Cele mai multe camere aveau uşi duble şi puteai să străbați toată casa în cerc, din camera din față în bucătărie, apoi în hol şi dormitor, aproape ca pe o scenă de teatru. Din fiecare cameră vedeai mereu ceva ce-o anunța pe următoarea, ca într-un tablou în care subiectul se uită în oglindă la ceva aşezat imediat în prelungirea câmpului nostru vizual. Cel

mai mult îmi plăceau zilele în care puteam să mă plimb de colo-colo în picioarele goale, fără să fie nevoie să ies din apartament. Covorul era de un albastru vechi şi bogat, ca o *Albastră de Rusia*, învelind strâns scările ca o hârtie împăturită pe ele. La bucătărie erau plăcuțe vechi de parchet pe care le simțeai moi şi calde, scârțâind sub picioare. Mergeam dintr-o cameră în alta, făcând un pic de ordine în trecere. Pe jos erau cărți lăsate deschise, căni, ziare, gecile şi hainele noastre, pături nestrânse, vârâte în colțuri sau trântite pe scaune. Luam cănile şi farfuriile cu mine la bucătărie şi le spălam cu ochii la grădinița unde creşteau buruieni din belşug. Sau puneam mâna pe-o cârpă şi ştergeam masa, rafturile, luam o clipă piatra pe care o adusese Laurie de la munte, care semăna cu un nas de om din profil, pe care o ținuse în mână şi când ne cățăram cu greu peste bolovani şi ne croiam drum pe malul râului, agățați de frânghii. Mereu erau schimbări mărunte de făcut: o portocală care se înmuiase în fructieră, liste cu diverse lucruri pe bucățele de hârtie rupte de undeva. Odată am adus acasă o păstaie imensă, ca din piele maro, din sălbăticie şi am pus-o în bucătărie, lângă cuptor, unde era cel mai cald. Într-o dimineață, când ne-am trezit, am văzut că se deschisese, lăsând să se vadă o sămânță mare şi neagră cât un sâmbure de avocado.

Altă dată, s-a luat lumina şi am găsit un lămpaş şi câteva lumânărele într-una din cutiile pe care încă nu le goliserăm de când ne mutaserăm. Cu furtuna urlând afară, ne-am dus prin casă şi le-am pus în mai multe puncte de reper. Când le-am aprins în bucătărie, o clipă a mirosit a tort aniversar. Îmi amintesc că am pregătit o masă simplă, descojind roşiile aproape pe întuneric, mai mult pe pipăite decât pe văzute.

Laurie a pus un disc la pick-up şi s-a apucat să danseze lent şi la sentiment în fața pisicii, care se uita mai departe

urât de jos, de pe perna ei. De-abia dacă vedeam mâncarea de pe masă, nu observam decât formele şi texturile legumelor din castronaşe.

Adusesem în casă rufele de pe sârmă şi atârnasem cearşafuri pe uscător, pe o scară, o uşă de sticlă. De afară se auzea vijelia, însă în casă totul era netulburat. Țin minte că m-am gândit, în timp ce mâncam, cum de poate să vină atâta fericire de la nişte lucruri atât de simple.

În aprilie fuseserăm în vizită la tatăl lui Laurie, mai întâi am luat avionul până în nord, iar apoi am închiriat o maşinuță galben-aprins şi am mers câteva ore cu ea. Era spre sfârşitul sezonului ploios şi peisajul era verde şi luxuriant. Mă uitam pe geam la drumurile netede şi la colinele joase, şi la cerul vast şi tulbure, privind fascinată peisajul copilăriei lui Laurie, care cumva trebuie să fi fost încă parte din el. Laurie, ştiam eu, se bucura şi nu prea că se întoarce în locul pe care-l părăsise în adolescență şi, cine ştie de ce, simțeam că văd ceva intim, ca şi cum ar fi fost iar băiatul de pe vremuri şi mă uitam la o bucățică din sinele său pe care-o lăsase de mult în urmă. Pe drum, am oprit ca să mă urc şi eu la volan şi Laurie m-a pozat cum stau lângă maşina foarte galbenă, pe un câmp de trestie de zahăr verde. Din mers, mi-a arătat liceul unde învățase, casa unui prieten din copilărie, pista de alergare bătătorită de vreme unde se antrenase şi participase la curse când era mic.

Ne-am oprit la un lac mare, care părea un cerc aproape perfect. Laurie mi-a explicat că lacul s-a format într-un crater şi că nimeni nu ştie cât de adânc e de fapt. Îl trecuse înot de multe ori în adolescență şi, odată, el şi prima lui prietenă împrumutaseră caiacul unui prieten, luaseră un cort şi campaseră pe celălalt mal.

Tatăl lui locuia pe o proprietate mare şi fertilă mai spre centrul țării. Casa de acum era construită aproape în întregime pornind de la aceea de lemn de la început, la care

adăugaseră o cameră lăsată liberă pentru musafiri, unde am stat noi, şi o verandă mare de lemn. Mai era un coteț pentru porcuşorii-de-Guineea, iar dimineața un cocoş cânta țanțoş printre găini, pe iarba tunsă. Deşi nu mai locuia acolo de mulți ani, Laurie se mişca de parcă ştia foarte bine casa, aşa cum o ştii doar dacă ai copilărit în ea. Mergea în voie din cameră în cameră şi lua un obiect sau altul ca şi cum i-ar fi aparținut, ştia toate tablourile de pe pereți şi unde găseai orice în casă. În camera de oaspeți a găsit o cutie de pantofi plină cu poze vechi şi mi-a arătat una cu el la petrecerea aniversară de la cinci ani — toți băieții erau costumați în pirați şi stăteau agățați de o corabie de lemn pe care le-o construise tatăl lui şi care rămăsese ani buni în grădină. Tatăl lui ne-a dat cafea şi nişte fructe verzi, cu gust de nucă şi o consistență cremoasă. Şi au discutat despre casa cea veche, frații lui Laurie şi lucrările tatălui său. Mai târziu, ne-a zis tatăl lui, o să ne ia la hangar să vedem avionul uşor pe care-l pilota din când în când şi, dacă vrem şi e încă vreme bună, am putea să mergem pe sus cu el cât stăm acolo.

A doua zi dimineață ne-am trezit devreme şi am pornit în drumeție spre un loc din munți pe care-l ştia Laurie şi unde zicea că putem să înotăm. Până şi la ora aia soarele ardea puternic, însă Laurie a spus că după ce ajungem pe cărare o să fie în regulă, o să fim la adăpostul copacilor. Am spus că în noaptea aia visasem lacul vulcanic. El era din nou adolescent, iar cu eram iubita lui de atunci. I-am povestit că am ieşit să înotăm în larg fără probleme, însă când am ajuns în mijloc m-am oprit şi am spus că nu mai pot, până aici. Îmi aminteam că am simțit sub mine abisul fără fund, pe care-l simțeam doar pentru că-mi spusese el că există, şi că m-am gândit că dacă mă opresc acum o să mă tot scufund, nimeni n-o să ştie cât.

Însă în vis Laurie mi-a spus nu, înotăm mai departe, iar apoi am înotat, iar când am ajuns pe malul celălalt, se făcuse noapte.

Când am ajuns la cărare am văzut că Laurie are dreptate: coroanele copacilor formau un acoperământ gros deasupra capului, făcând o umbră deasă şi bogată. Traseul era foarte abrupt şi Laurie a luat-o înainte. Mi-am amintit că i-am urmat paşii mari şi siguri, trecând peste rădăcini şi pietre. Mai făcuse traseul ăsta şi altele de multe ori şi le ştia destul de bine încât să facă totul pe negândite. Lumea asta însă mie mi se părea atât frumoasă, cât şi cu totul necunoscută. După o vreme am auzit râul curgând pe lângă noi şi, chiar dacă la început nu l-am zărit printre copaci, sunetul apei era liniştitor ca o melodie. La un moment dat, Laurie s-a oprit şi mi-a arătat ceva. Între copaci, chiar în mijlocul cărării, era o pânză cu un păianjen sferic uriaş aproape de centru. Ne-am aplecat şi l-am ocolit pe tăcute. Până la urmă am zărit râul lângă noi şi n-a mai trecut mult şi Laurie m-a adus pe un mal unde puteam să înotăm. Acolo apa era rece, maronie şi limpede.

Cum stăteam pe mal, vedeam bancuri mici de peşti strânse în apa puțin adâncă. De partea cealaltă se înălța oblic o stâncă uriaşă. Coastele ei cenuşii erau suspendate deasupra apei, împânzite de guri de peşteră şi muchii întunecate, roase ici-colo până băteau aproape în roz. Pietrele care atingeau apa erau de un verde-închis şi miroseau a minerale. Laurie a deschis rucsacul şi mi-a întins nişte fructe pe care le culesese probabil în dimineața aia din pomii tatălui său. Am luat micul-dejun, apoi ne-am dezbrăcat şi am înotat.

Mai târziu în aceeaşi zi, tatăl lui Laurie ne-a dus la el în atelier, aflat într-un şopron din lemn şi tablă cutată. Peste tot în jur erau unelte, echipament, folii şi o masă joasă, aproape de podea, la care puteai să mănânci sau să citeşti.

Tatăl lui ne-a arătat mai multe lucrări neterminate: portretul unui prieten pe care se chinuia să-l sculpteze de ani buni şi nu era mulțumit că i-a ieşit şi încă unul reprezentând o figură feminină abstractă, masiv şi uşor totodată, în bronz. Fața bărbatului mi s-a părut clară şi neprecizată în acelaşi timp, de parcă depusese doar efortul strict necesar pentru a evoca o anume imagine. Adânciturile ochilor erau umbrite, astfel încât nu ştiai dacă sunt deschişi sau închişi, iar buzele erau hotărâte şi cu colțurile lăsate în jos. Tatăl lui, am observat, vorbea cu toată lumea relaxat şi blând, ca Laurie. Mai înainte ne arătase orhideele sălbatice care creşteau pe stânci şi am observat la el, ca şi la Laurie, capacitatea de a sesiza detaliile mărunte ale lumii sau de a vedea lucruri care altora se putea să le scape.

Bănuiam că o face inconştient sau automat, fără să realizeze în ce fel revin toate acestea în sculpturile pe care le face sau în ceea ce spune. Însă poate că totuşi ştia şi îşi cultiva obiceiul ăsta, cum ai îngriji o plantă nouă.

Am deschis cutia de pantofi pe care o găsise Laurie în camera de oaspeți şi i-am împrăştiat conținutul pe pat. În ea mai erau câteva poze, cu Laurie şi frații săi în copilărie, mergând cu toții pe un drum de țară în amurg, undeva unde peisajul părea proaspăt curățat şi golaş, cu mama lui ducându-l în brațe, dacă nu cumva era sora, de fapt, şi o lună întrezărindu-se şters deasupra capului. Mai erau cărți poştale de la oameni pe care nu-i cunoşşteam, un paşaport cu pagina de identificare tăiată.

Am găsit un desen de-al lui Laurie cu un peşte în apă. Când l-am întrebat, mi-a zis că e din şcoala primară, de când avea vreo unşpe ani. Am spus că nu-l cred, că e prea bun pentru un copil de unşpe ani, şi mi-a amintit că mama lui a fost pictoriță şi că tablourile ei atârnau pe pereți.

După-amiază Laurie s-a apucat să repare o fereastră de la atelierul tatălui său, măsurând cu grijă şi raşchetând

lemnul ca să se potrivească, iar eu am citit şi m-am uitat la el de pe verandă. Tatăl lui a gătit un curry verde simplu la cină şi am mâncat afară, decorticând creveți, cu cerul tot mai violet deasupra noastră şi lemnul mesei argintiu de vechi ce era. În timp ce mâncam, Laurie a vorbit în voie cu tatăl său. Au povestit despre cicloanele din care scăpaseră referi, despre călătoriile pe care le făcuseră împreună prin țară şi despre vechi accidente şi farse de-ale copiilor. Erau poveşti, simțeam eu, spuse şi iar spuse, trecute mai departe şi modelate de întreaga familie, netezite şi cizelate cu fiecare reistorisire.

Ascultându-i, m-am gândit şi la desenul lui Laurie şi la sculpturile tatălui său, care păreau cumva vii. Mai devreme îi pusesem câteva întrebări tatălui său despre lucrările lui şi îmi spusese câte ceva despre procedură, despre metoda de scădere sau adăugare, cum alegea dacă să folosească lemnul sau piatra pentru o lucrare, în funcție de proprietăți, sau cum executa uneori un mulaj pentru a turna opera în metal sau bronz.

Voiam să-i mai pun întrebări, să-l descos, însă n-am ştiut cum să formulez ce vreau să aflu, aşa că am lăsat să treacă ocazia.

Am citit cu Laurie până târziu şi când am adormit în sfârşit am simțit că Laurie nu mai citeşte, ci se uită la mine aşa cum te uiți la un om pe care-l cunoşti bine, pe deplin şi fără rezerve.

M-am trezit devreme şi am plecat în lumina dimineții. În munți era ceață şi am observat şi că burnița. Am scos o husă impermeabilă şi am tras-o peste rucsac, precum şi o geacă de ploaie. Nici acum n-am văzut prea mulți oameni. Pe şosea am rămas în perimetrul desemnat pietonilor şi maşinile mă depăşeau cu un fel de prudență grijulie, de parcă eram un animal pe care nu voiau să-l sperie. Simțeam

aerul rece şi umed pe faţă. Am mers prin sate liniştite, cu căsuţe mici şi grădiniţe din care oamenii scoseseră legume şi le lăsaseră la uscat în coşuri la uşă. Am trecut pe lângă un peron pustiu, poduri, un baraj unde apa se prăvălea din izvorul nevăzut, neagră şi rece în curgerea ei, albă şi iute izbindu-se de stânci.

Aveam rucsacul greu, burduşit cu mâncare şi apă, inclusiv cu cele două mere uriaşe pe care le găsisem la magazin cu o zi înainte. În jur erau drumuri de ţară şi câmpuri cultivate. Am trecut pe lângă un şopron cu lemne aranjate compact, în stive ordonate. Mai în faţă creşteau nişte fructe colorate în copaci, iar când m-am apropiat am văzut că sunt fructe de kaki.

Unele erau tari şi crude, iar altele erau căzute la pământ, strivite într-o mâzgă dulce. Am căutat pe crengi câteva fructe coapte şi le-am cules ca să le mănânc din mers. M-am gândit iar la Laurie, întrebându-mă ce-ar înţelege el din scena asta, din drumeţie, ce anume ar povesti şi ar observa. De una singură, parcă nu reuşeam să-mi pun mintea în mişcare. Într-un e-mail spusese că am putea, când mă întorc, să ne apucăm să construim un suport de lemn şi să-l atârnăm în biroul meu.

De el am putea să fixăm ghivece cu flori ca să preschimbăm camera într-o minijunglă.

Curând am lăsat drumul în spate şi am luat-o pe traseu. Pe alocuri cărarea era ca un coridor, cu copaci de-o parte şi de alta, înalţi şi fantomatici, legănaţi parcă de un sunet mut pentru mine. Pământul mirosea rece şi bogat, ca fundul unei fântâni, iar cărarea şerpuia pieptiş, udă şi noroioasă în unele locuri. Am trecut pe lângă un râu şi două mici cascade, al căror sunet aproape se pierdea în ploaie. Apa revărsată peste stânci era de un alb-strălucitor, ca sarea. Nu mă gândeam la nimeni şi la nimic. Pe o piatră, la picioarele mele, era o broscuţă de culoarea unei frunze tomnatice.

Traseul a şerpuit mai departe printr-o înşiruire de sate şi munţi. Mă făceam nevăzută, când intrând, când ieşind din pădure, ca un personaj dintr-o carte. Dintr-o casă cocoţată pe un deal, un câine de talie medie, la culoare undeva între o vulpe şi un coiot, cu coada încovrigată în sus, s-a uitat cum trec. M-am gândit la mama şi că odată, în viitor, voi merge cu soră-mea la apartamentul ei pe care nici nu l-am văzut până acum, cu singurul scop de a sorta inventarul de posesiuni strânse de-o viaţă şi de a împacheta totul. M-am gândit la toate lucrurile pe care le voi găsi acolo — lucruri intime cum ar fi bijuterii, albume foto şi scrisori, dar şi semnele unei vieţi grijulii şi bine puse la punct: facturi şi bonuri, numere de telefon, o agendă cu adrese, manualele de utilizare ale maşinii de spălat şi uscătorului. În baie vor fi sticluţe şi borcănaşe de sticlă pe jumătate goale cu parfumul şi cremele ei, semne ale ritualurilor zilnice pe care nu-i plăcea să le vadă nimeni. Soră-mea, ştiam, meticuloasă cum e, o să propună să împărţim totul în mai multe grămezi: ce păstrăm, ce donăm, ce aruncăm. O să fiu de acord, dar până la urmă ştiam că n-o să păstrez nimic, poate pentru că mi-ar păsa prea mult sau prea puţin, nici eu nu-mi dădeam seama.

La un moment dat după-amiază, am poposit într-un adăpost să mănânc şi să fac un ceai. Am montat micul arzător cu doza de gaz vopsită în roşu-salvare, am aprins focul şi am pus un vas de aluminiu cu pereţi subţiri deasupra. Apoi am desfăcut capacul de la una din sticlele de apă şi am umplut crăticioara.

Cumva nu-mi venea să cred că văd aburul înălţându-se din apa clocotită, cu clipocitul neîntrerupt al ploii în jur. Cât mersesem, mişcarea mă încălzise, însă acum mi-am dat seama că am părul un pic ud, la fel şi puloverul. Cumpărasem pelerina de ploaie la mâna a doua înainte să vin, fără să mă aştept neapărat la cine ştie ce ploaie. Era,

mi-am dat seama acum, mai mult un fâş subţire prin care puteau pătrunde nişte stropi, plus că se destrămase un pic la umăr. Am hotărât că nu prea-mi pasă. Eram sigură că de-acum ploaia s-a mai potolit şi oricum n-aveam ce să fac. Am băut ceaiul şi am mâncat două bulete de orez, care erau delicioase, şi dintr-odată mi s-a făcut o foame de lup. Am mâncat biscuiţii şi un măr. Când m-am ridicat să-mi văd de drum, am încercat să aşez bretelele rucsacului astfel încât să nu se destrame şi mai tare cusătura ruptă.

Spre sfârşitul şederii noastre la tatăl lui Laurie, am mers cu maşina până la lacul vulcanic, am închiriat nişte caiace şi am ieşit în larg. Îmi aminteam că fusese o zi liniştită, cu ape ca sticla. Cometa săpase o groapă atât de adâncă, iar copacii creşteau chiar până la marginea apei, care se adâncea brusc, încât întregul lac părea perfect închis între malurile sale, cumva bizar şi aproape artificial. Şi acolo a început, foarte încet, să plouă. M-am luat după coada caiacului lui Laurie, care lăsa în urmă un siaj desfăcut într-un V domol, ca o călăuză. M-am gândit iar că nimeni nu ştie cât de adânc e lacul de fapt şi că nu pot să-mi iau gândul de la asta. Cu apele liniştite din jur şi stropii care acopereau cu bura lor celălalt mal, era greu să apreciezi distanţele şi am vâslit tot mai departe, totul numai plutire, ca-ntr-un vis.

Laurie mi-a povestit cum a fost când a plecat odată cu fratele lui cu caiacul, nu aici, ci pe un fluviu mult mai lat. Călătoria urma să ia câteva zile şi împachetaseră cu grijă mâncarea şi echipamentul, distribuind egal greutatea în cele două caiace.

Laurie a spus că la un moment în timpul călătoriei, au dat peste primele cataracte, de care au trecut fără probleme. A zis că încă-şi aminteşte senzaţia, cât de uşor reacţionase corpul, gândind totul atât de rapid, că nici nu părea să gândească, deşi nimerea fiecare unghi, fiecare cădere la

perfecție. Încă savura euforia asta când, dintr-odată, s-a scufundat — tot nu ştia de ce, poate urmaseră alte cataracte pe care, în visarea sa cu ochii deschişi, nu le anticipase. Spunea că își amintește că era sub apă, cu undele învăluindu-i iute corpul, fața, țeasta, și totuși era ciudat de calm și-și repeta doar să aștepte, să aștepte să vadă ce-o să se întâmple. Iar apoi, la fel de rapid, s-a redresat și a revenit lângă fratele lui. Cine știe de ce, a zis Laurie, după ce a tușit, a horcăit și a reușit să respire iar normal, atât el, cât și fratele lui s-au purtat de parcă nu se întâmplase nimic, și-au văzut doar calmi de vâslit și n-au mai discutat despre asta tot restul călătoriei, deși văzuse cum se uita fratele lui la el când a ieșit la suprafață. M-am întrebat dacă întâmplarea nu fusese cumva mai reală ca oricând, îngrozitoare, dar Laurie a răspuns că nu, el crede că poate motivul e tocmai invers: amândoi știuseră că n-o să conteze, amândoi doriseră să meargă mai departe și nu le rămânea altă variantă decât să meargă mai departe. Mai aveau de trecut și alte cataracte și ceea ce se întâmplase nu schimba cu nimic situația. Țin minte că atunci m-am gândit la desenul lui Laurie și la portretul prietenului tatălui său și că mi s-a părut că aproape se închide un cerc.

Ceva din sculptura tatălui său îmi amintea de stânca de la cascadă sau de forma pe care și-o făurise craterul. Parcă n-ar fi fost un obiect făcut de mâna omului. Semăna mai degrabă cu o stâncă zărită în apropiere: modelată de vânt sau ploaie sau timp, astfel încât micile adâncituri și umbre alcătuiesc în mod inexplicabil o față, ceea ce e cu atât mai surprinzător și frumos, cu cât e vorba de un accident și totodată de un simbol.

Într-o zi l-am întrebat pe tatăl lui Laurie dacă aș putea să-i mai văd o dată atelierul. Țineam minte că l-am întrebat cum fac copiii soră-mii uneori când vor ceva: relaxat, însă lăsând cumva să se vadă că s-au gândit toată ziua la cererea

lor. Mi-am lăsat cartea pe masă şi m-am dus singură la şopronul de scânduri. Era la începutul după-amiezii şi soarele bătea cu putere. Îmi aminteam că mi-am umbrit fața cu palma când mergeam. La uşă era un zăvor mare de metal ruginit, însă nu avea lacăt, aşa că am tras de el. Înăuntru mirosea a lemne proaspăt tăiate. Lumina cădea în mănunchiuri prin ferestrele murdare, iar firele de praf se agitau acolo ca aerul după treieratul grâului, cum a scris Cehov într-o povestire. M-am dus la portret, cumva cu senzația că intru nedorit într-un loc unde nici n-ar trebui să mă aflu, aşa că trebuie să mă mişc rapid dacă vreau să pun în sfârşit mâna pe ce-mi doresc. Am scos cu grijă acoperitoarea de plastic şi m-am uitat o vreme la capul bărbatului. Destul de scundă fiind, fața mea se afla cam la acelaşi nivel cu a lui, nasul meu, cu nasul lui, ochii mei, cu ochii lui, care erau fie deschişi, fie închişi, iar aşa aproape că puteam să ne uităm unul la altul. Am studiat sculptura, întrebându-mă tot timpul dacă n-o să intre cineva să oprească totul înainte să mă simt pregătită. De dimineață îl rugasem pe tatăl lui Laurie să-mi spună mai multe despre munca lui şi mi-a povestit despre instruirea pe care o primise în Europa, că inițial fusese profesor de matematică, iar apoi făcuse trecerea la arte. Mi-a zis şi despre aspectele tehnice ale meseriei sale, despre greutate şi contragreutate, despre proporții şi tratarea materialelor. Însă la sfârşitul discuției eram tot nedumerită.

De fapt voiam să aflu cum anume făcuse fața aia: în ce fel conferise sculpturii aerul ei omenesc şi, de exemplu, cum ştiuse să combine atât de precis solemnitatea cu obscuritatea?

Aveam impresia că eu nu creasem nimic care să evoce atâta viață, însă parcă nici nu ştiam suficient de multe lucruri încât să-l întreb ce trebuie. Îmi aminteam şi cum stătusem lângă Laurie în grădina noastră de acasă şi mă

uitasem cum răsuceşte lemnul la strung, cât de sigur şi precis se mişcase dându-i formă şi cât de tare îl invidiasem mereu pentru asta.

Sus în munți, o porțiune din traseu era pavată cu scânduri de lemn groase şi vechi ca nişte traverse de cale ferată. Pe culmi poate că ploua de zile întregi, iar scândurile erau acum înverzite şi alunecoase, parcă acoperite de un strat subțire de alge. Ici-colo mai lipsea câte una, lăsând să se vadă pământul la vreun metru mai jos. Am urcat încet, cu grijă să nu alunec cumva şi să cad. Vedeam desişuri de ferigi, trunchiuri subțiri şi negre de copaci, iar în depărtare o ceață atât de deasă, că părea aproape mov pe fundalul verde. M-am oprit de mai multe ori să mă odihnesc şi să mă uit la privelişte. Prin perdelele de ploaie, peisajul aproape arăta ca o lucrare de serigrafie pe care o văzusem într-una din casele vechi. Fra compusă din mai multe panouri, şi totuşi artistul utilizase doar minimal pensula, trasând cu grijă câteva linii pe hârtie. Unele erau apăsate şi precise, în timp ce altele erau întinate şi şterse, creând impresia de vapori. Şi totuşi, când te uitai, vedeai ceva: munți, disoluție, formă şi culoare scurgându-se veşnic în jos.

În noaptea dinainte stătusem pe telefon şi mă uitasem la o parte din pozele cu noi două la Tokyo. După instantanee cu încăperi şi grădini, cu porțelanurile pe care le fotografiasem la muzeu, am dat peste un clip lung de douăzeci şi două de secunde cu mine pe trecerea de pietoni din Shibuya. Tocmai se schimba culoarea semaforului şi din difuzor am auzit vocea mamei spunându-mi să aştept, să aştept şi să zâmbesc. Într-o seară am ieşit de la duş şi am găsit-o aşezată pe patul ei, cu toate lucrurile dispuse într-un fel atipic pentru ea. S-a uitat îngrozită la mine şi mi-a zis că-şi pierduse paşaportul. Am întrebat-o dacă e sigură şi a spus că-l căutase peste tot şi trecuse de două ori prin

lucruri, dispăruse. În doar câteva zile trebuia să ajungem în Kyoto, înainte să luăm avionul spre casă. I-am zis să se gândească la ultimele zile, să se concentreze asupra momentului când îl văzuse ultima oară. Am spus că mai avem o zi la Tokyo, putem să sunăm pe la localurile unde am fost, să mai facem un drum într-acolo. Dacă nu, am spus, va trebui să mergem la un consulat sau ambasadă. Am încercat să-mi amintesc cum să explicăm în japoneză de ce avem nevoie, însă mi se golise mintea. A doua zi ne-am dus peste tot: la Ueno, Hibiya, Aoyama şi Roppongi. Străzile erau ude, lucind de ploaie. Mă tot uitam pe jos, de parcă paşaportul ar fi fost un cercel pierdut peste care puteam să dăm din întâmplare. Până la urmă ne-am întors la hotel, obosite şi stoarse de puteri. Nu după mult timp, cu o mică exclamație, mama s-a întors spre mine cu o uşurare profundă pe chip şi l-a scos dintr-un buzunar secret al geamantanului ei.

M-am gândit că, dintre toate locurile pe care le văzuserăm, cel mai fericită păruse într-o prăvălioară peste care am dat prin numeroasele pasaje care leagă stațiile de metrou. Era genul unde se vând mănuşi şi ciorapi, produse fabricate în masă, astfel încât se găsesc la prețuri accesibile şi la chilipiruri.

Magazinul era plin de lume, mulți oameni umblând printre rafturi. Mama a stat aproape patruzeci de minute acolo, scotocind prin diverse raioane, şi a cumpărat cadouri pentru toată lumea. A avut grijă să aleagă cu mare atenție, astfel încât fiecare obiect să corespundă unui anume om pe cât de bine se pricepea ea, şi a cumpărat două seturi de mănuşi colorate pentru copiii soră-mii şi o pereche pentru mine. De câte ori o întrebam ce i-ar plăcea să vadă în Japonia, îmi tot spunea că e mulțumită oricum. O singură dată m-a întrebat dacă iarna e destul de frig aici să vină zăpada, pentru că n-o văzuse niciodată.

Acum, pe munte, ştiam că deja întârziasem prea mult. Se întuneca şi întreaga lume se scurgea în şuvoaie spre pământ. Şi totuşi, cu toată extenuarea, simțeam şi un soi de bucurie. M-am gândit la Laurie şi la numeroasele noastre discuții pe tema copiilor. Profesoara mea ne spusese odată că părinții sunt destinul copiilor lor, nu doar ca în tragedii, ci şi în multe alte feluri mai mărunte, însă la fel de importante. Ştiam că dacă o să am o fiică o să trăiască în parte ca mine, din cauza felului în care am trăit eu, iar amintirile ei o să fie amintirile mele, şi n-o să aibă deloc de ales. Când eram mici, mama ne citea mereu dintr-o carte de basme japoneze, căci din copilăria ei nu-i mai rămăsese nimic. Era acolo o poveste despre un munte cu piscul încins de un cerc de nori, ca un colier, o frumusețe de care se îndrăgostise cel mai mare munte din lume. Însă muntele cu nori nu-i împărtăşea dragostea, ci se topea de dorul unui munte mai micuț şi mai jos, din vale. Muntele cel mare atâta s-a cutremurat şi s-a mâniat din pricina asta, că s-a preschimbat într-un vulcan şi a izbucnit în fum, beznă şi durere zile întregi, acoperind tot cerul. Țin minte că povestea m-a emoționat extrem de tare, cine ştie de ce, dragostea frumosului munte înnorat față de acela mai mic şi mai blând, chinurile vulcanului, de parcă, la vârsta aia, pasiunile lor mi s-au părut mai reale decât acelea omeneşti. Nu-mi mai aminteam nicio altă poveste din carte în afară de una cu o fată care moare în zăpadă, deşi am încercat să mi le readuc în minte în timp ce mergeam.

Seara lua o tentă de albastru-intens, iar temperatura începea să scadă. Eram tot mai departe de tot ce mă înconjura. Ferigile de pe marginea drumului erau aproape nişte umbre. Ştiam că trebuie să merg mai repede, că aş face bine s-o iau înaintea nopții care se apropia, însă, la fel

ca în ziua când trecusem lacul cu caiacul, nu simțeam că mă mână nimic de la spate.

Doar rătăceam fără grabă, simțindu-mă aproape ca un om pierdut care se gândeşte să se întindă pur şi simplu pe pământ şi să se culce. Am trecut pe lângă un pod vechi şi m-am oprit ca s-o iau pe el, uitându-mă la apele umflate şi lățite de ploaie care curgeau şuvoaie mai jos. Într-un final am zărit gara în depărtare, scăldară într-o lumină joasă, portocalie, ivindu-se în albastrul nopții ca prin ceață. Ultimul tren pleca în patruzeci de minute. Mi-am tras mânecile gecii peste mâini şi m-am cuprins cu brațele cât am aşteptat pe bancă. Până la urmă m-am ridicat şi mi-am luat o sticlă de sake de la un automat. Era limpede şi rece, cu gust de alcool şi încă ceva un pic dulceag, care se evapora în neant. După un timp n-am mai simțit frigul, ci doar o oboseală profundă. În minte aveam doar un gând nelămurit şi sleit, că poate e în regulă să nu înțeleg totul, ci doar să văd şi să rețin.

La han, mama nu era în cameră. Am întrebat la recepție şi bărbatul de acolo mi-a zis că n-o văzuse. Chiar a pretins că luasem o cameră pentru o singură persoană, cu, nu două. Nu ştiu de ce, dar m-am enervat, ceea ce s-a simțit şi în tonul pe care i-am răspuns. Era un han foarte mic şi luaserăm amândouă camera în primire. Cum de nu-şi amintea câte persoane sunt cazate? M-am dus înapoi în cameră şi am aşteptat. Mai devreme, când mă descălțasem la intrare, mi-am dat seama că pantofii erau îmbibați de apă şi noroi şi că şosetele erau ude. Ştiam că ar trebui să fac un duş şi să mă schimb în haine uscate, dar eram prea obosită. După o vreme, am ieşit şi am rămas în stradă, uitându-mă-n stânga şi-n dreapta. Luminile magazinelor şi maşinilor păreau să se ivească din neant, ca un tren care înaintează încet. Când a apărut în sfârşit mama parcă era o nălucă.

Avea geaca matlasată încheiată până la bărbie, iar în aerul rece al nopții răsuflarea i se vedea ca un norişor, asemenea unui spirit mititel care porneşte spre viața de apoi. Din spate o luminau farurile unei maşini. Venea spre mine foarte încet, fără să i se citească pe față că mă recunoaşte, de parcă eu eram fantoma cu care nu voia să aibă de-a face. Căra în brațe o sacoşă albă de supermarket. Mirosea a orez şi a curry fierbinte. Când m-a recunoscut, m-a privit dintr-odată cu toată căldura. Aici erai, a zis, de parcă ne despărțiserăm doar de cinci minute şi mă poftea în casă. Hai să mănânci, mi-a spus.

Seara eram obosită, mai să dorm de-a-n picioarele. Mama a despachetat curryul şi orezul şi am mâncat împreună. Cât am făcut duş, a desfăcut saltelele şi a făcut patul, iar când m-am întors, mi-a dat o pereche de şosete groase de lână. Erau foarte mari, noi şi de un roşu-aprins, ceea ce m-a făcut să râd, nu ştiu de ce. Afară, vântul sufla de zornăiau geamurile. Auzeam amândouă cum se umflă şi se arcuiesc valurile dese de ploaie.

Am văzut pe telefon că se prognozează un taifun tot mai aproape de Tokyo şi am adormit cu furtuna în urechi.

A doua zi simțeam că m-a prins răceala, aveam capul greu, însă trebuia să predăm camera şi să ne urcăm în trenul spre Kyoto, ultima destinație înainte să luăm avionul spre casă. Pe drum m-a apucat din senin un dor după o aromă din copilărie: nu ştiu ce iarbă dulce-amară, ca anasonul stelat, o rădăcinoasă neagră de culoarea algelor al cărei gust îl simțeam în închipuire, dar, cum se întâmplă cu atâtea alte lucruri, numele îmi scăpa. În tren mama mi-a dat telefonul ei şi am citit horoscopul pentru amândouă, cu previziunile lui despre dragoste, prudență, bani şi noroc, toate într-o singură lună. A trecut căruciorul cu mâncare şi băutură şi am luat două înghețate cu aromă de ceai verde, deşi poate era un pic prea rece să mănânci aşa ceva, şi i-am

dat una mamei. A mea avea gust bun, amărui, iar înghețatele, în păhăruțele lor moi de hârtie şi cu linguriţele de lemn plate, îmi aminteau de păhăruțele identice pe care ni le lua mama mie şi soră-mii când eram mici, lăsându-ne să le mâncăm aşezate pe terenul de joacă cât timp mergea ea la cumpărături. Îmi aminteam cu câtă nerăbdare aşteptam înghețatele în fiecare săptămână, cât ne bucuram când venea ziua aia, de parcă numai asta conta, fără să ne gândim mai deloc la toată munca pe care o avea mama de făcut. Mi-am amintit cum glumeam cu Laurie odată pe tema zgârceniei mele, că terminam tot ce mai rămânea la masă, chiar dacă nu mi-era foame, neîndurându-mă să arunc nimic. Atunci am făcut şi eu glume, însă nu i-am zis că repet de fapt obiceiurile *ei* de a face economie, nu pe ale mele.

Ştiam că a păstrat toate biletele, broşurile şi ghidurile pe care le-am primit aici, de parcă avea de gând să le scoată mai târziu ca pe nişte romane şi să le citească. Când nepoata şi nepotul meu o să-şi deschidă cadourile, ştiam şi că ea o să ia hârtia de împachetat înainte să fie aruncată la gunoi şi o s-o păstreze ca s-o refolosească la alte cadouri viitoare.

Ne uitam pe fereastră, cu peisajul trecând prin fața noastră în tuşe albe şi cenuşii şi roşii. La un moment dat, linia ferată a luat-o în jos spre coastă şi am mers de-a lungul mării de un albastru-şters şi lăptos după furtună. Mama s-a uitat la mine şi mi-a zâmbit, de parcă era pur şi simplu bucuroasă că suntem împreună şi nu era nevoie să mai zicem nimic. Ne spuseserăm, din câte părea, atât de puține lucruri profunde în săptămânile astea. Călătoria se apropia de sfârşit şi nu avusese deloc rezultatul pe care mi-l dorisem. M-am gândit să învăț japoneza, mă simțeam ca un copil încă bâjbâind limba şi nu eram în stare să cer decât cele mai simple lucruri. Şi totuşi nu mă lăsam, pentru că

visam ca într-o bună zi să reuşesc să spun mai mult de-atât. M-am gândit la dățile când am putut să înşir mai multe replici într-o conversație, de exemplu, cu femeia de la librărie, şi cât de bine m-am simțit, cât de electrizant fusese. Îmi mai doream momente ca ăsta, să simt limba cum curge prin mine, să cunosc pe cineva şi să mă cunoască. M-am gândit şi că limba maternă a mamei e cantoneza şi a mea, engleza, şi că noi două nu vorbim decât în una, nu în amândouă.

Poveştile mamei — ce ne-a spus sau nu ne-a spus despre unchiu-meu sau zilele când de-abia sosise în noua țară. Nu era vorba că ascunsese toate lucrurile astea sau le schimbase intenționat. Ştiam, de exemplu, de problemele cu inima ale fratelui ei sau de primul ei zbor internațional, precum şi cum se cheamă satul unde s-au născut părinții ei, care era tot departe de Hong Kong. Însă mai mult de-atât nu prea ştiam.

Părinții ei, din câte zicea mama, nu prea-i vorbiseră despre copilăria lor, aşa că, după cum se întâmplă adesea când vii de departe, nu s-a păstrat decât numele satului. M-am gândit la filmul la care m-am uitat în avion la venire, o poveste cu o cercetătoare care descoperă secretul călătoriei în timp şi face un salt până în viitor, unde totul i se pare străin şi de nerecunoscut, inclusiv viața ei. Mi-am amintit că-mi întorsesem privirea de la film la hublou, pe care, mai jos, se vedeau lucind luminile atâtor orăşele ca nişte aşezări îndepărtate. Poate, mi-am zis eu, şi copilăria mea şi a soră-mii i s-a părut mamei la fel de străină. Poate cu timpul i-a venit tot mai greu să evoce vremurile trecute, mai ales că nu mai avea pe nimeni cu care să facă schimb de amintiri. Poate i-a fost mai uşor aşa, încât după un timp acest fel nou de-a fi i-a intrat în obicei, încă un lucru cu care s-a acomodat, cum ar fi cerealele la micul-dejun şi să rămâi

încălțată când mergi la oameni acasă, sau să nu vorbești decât rar în limba ta maternă.

La Kyoto a ieșit soarele parcă pentru prima oară de săptămâni întregi. Ne-am întors fără voie fețele spre el. În urma taifunului nu mai rămăsese decât un vânt puternic și hotărât.

A doua zi am luat trenul spre pădurile de bambus, dese, înalte și de un albastru-turcoaz. Traseul era scurt și aglomerat. În jur oamenii pozau în poziții de karate sau costumați în chimonouri și suiți în ricșe, părând să spere că trăiesc cum aveau impresia că trăise lumea odată, deși vremurile alea nici nu existau de fapt. Apoi am fost să vedem câteva sanctuare și grădini și m-am mirat că mama știe să arunce bani în cutia de lemn, să sune din clopoțel și să se roage cu mâinile împreunate.

Apoi ne-am plimbat pe străzile din Gion, aplecate în vânt, ne-am pozat în fața porților și prăvăliilor cu fațade de lemn și ne-am oprit să mâncăm *tempura* la un restaurant din apropierea unui templu celebru. Din întâmplare, am dat peste un magazin de haine pe o străduță și i-am făcut semn mamei să intrăm. Avea un acoperiș surprinzător de înalt, ca de hambar vechi, și mirosea slab a cedru. Hainele erau dispuse pe rafturi de metal sau individual, pe umerașe, multe dintre ele stăteau atârnate cu sârme subțiri de tavan, încât piesele vestimentare se legănau puțin când le atingeai. Majoritatea materialelor erau colorate într-un negru ca tușul, amintindu-mi de o vopsea despre care citisem odată, folosită de un artist în colaborare cu niște oameni de știință — se spunea că e atât de pură, încât absoarbe aproape toată lumina. Însă hainele, când te apucai să te uiți la ele, nu aveau puritatea asta, ci erau croite din segmente, fâșii și falduri, încât uneori nici nu prea înțelegeai cum se pune fiecare piesă. Sau poate, m-am gândit, hainele alea nici nu se purtau neapărat într-un anume fel.

Poate le strângeai, le răsuceai şi le lăsai să cadă un pic altfel de fiecare dată. În mijlocul încăperii era un şir de dulăpioare în care erau expuse bijuterii. Piesele erau delicate ca nişte oscioare, aducând cu nişte mulaje după rămurele subțiri şi rupte sau reproduceri după plante deşertice. Acestea nu erau negre, ci albe, de culoarea caolinului. Mai spre fundul magazinului am găsit, într-un colt, un costum unicat cu sacou şi pantaloni, croit din lână fină, pe care l-am scos de pe umeraş şi i l-am arătat mamei, încurajând-o să-l probeze.

Când a ieşit şi s-a dus să se uite în oglindă, am observat că tăietura costumului nu era atât de dreaptă cum mi se păruse, ci se îngusta pe coaste, iar pe şolduri şi coapse era un pic mai larg, cracii fiind atâr de lejeri şi de lați, că semănau cu nişte *culottes* franțuzeşti. Asta crea impresia unei forme atent realizate, aducând mult cu modelul bufant al unui *hanbok* coreean. I-am zis mamei că-i stă bine şi chiar îi stătea.

Îmbrăcată aşa, putea să fie cu totul altcineva, o persoană anonimă, pe care nici nu ştiai de unde s-o iei.

În ultima dimineață acolo, am dus-o la porțile Inari. Era iar rece şi mohorât, aşa că ne-am îmbrăcat în gecile groase şi am luat-o prin sătucul de standuri şi sanctuare şi apoi am urcat spre munți. Noaptea trecută plouase şi cărarea era udă şi înnoroită. I-am zis mamei să aibă grijă, să vadă unde pune piciorul. M-am gândit la cum îmi spusese odată că străbunicul meu a fost poet şi la tot ce s-a pierdut între generația lui şi a noastră.

În timp ce mergeam, mama m-a întrebat de munca mea. La început nu i-am răspuns, apoi i-am spus că în multe tablouri vechi se poate descoperi ceva ce se cheamă *pentimento*, un strat dinainte peste care artistul hotărâse să picteze altceva.

Uneori era vorba de ceva mărunt, de exemplu un obiect sau o culoare schimbată, însă alteori era ceva mai important, cum ar fi o figură, un animal, o piesă de mobilier. Am spus că era încă un fel în care scrisul seamănă perfect cu pictatul. Doar aşa putem să ne întoarcem în timp şi să schimbăm trecutul, făcând din lucruri nu ce au fost, ci ce ne-am dorit să fi fost sau mai degrabă cum le-am văzut noi. De-asta, am zis, mai bine să nu se încreadă în ce citeşte.

Cu cât urcam mai mult muntele, mulțimea rămânea tot mai în urmă. Porțile se ridicau deasupra cărărilor şi noi treceam pe sub ele. Unele erau roşu-intens, altele, portocaliu-şters, cu baza stâlpilor vopsită în negru. Am crezut că mama o să obosească, însă urca treptele ținând acelaşi ritm, cu aer hotărât, ba chiar mânios. Nu peste mult timp, mi-o luase înainte. Eu m-am oprit să mă odihnesc de câteva ori. Încă mă dureau picioarele după ziua de ieri şi îmi simțeam capul greu.

În fața noastră, porțile se succedau într-o progresie lină de unghiuri, cincisprezece grade, zece, astfel încât n-aveai cum să vezi prea departe şi nici să priveşti înapoi.

Până la urmă am ieşit pe o pantă împădurită, acoperită de ferigi albastre-cenuşii şi cedri. Am văzut-o pe mama stând în picioare lângă o piatră mare. M-am dus la ea, am scos aparatul foto şi am umblat la setări. I-am zis de o serie de fotografii pe care o văzusem anul trecut. Aici, am spus, porțile *torii* erau bine conservate, o imensă atracție turistică, însă prin alte părți o mulțime de porți mai mici şi mai vechi au fost distruse sau părăsite. Am văzut, din câte-mi aminteam, o fotografie cu o construcție elegantă înălțându-se pe bucăți dintr-o pădure tropicală. În altă poză, o construcție era rezemată de o bancă din parc, pusă deoparte pentru reciclat. Apoi am luat-o de mână şi am apăsat pe declanşator. Mai târziu, uitându-mă la imagine, mi-am dat

seama că pe amândouă aparatul ne luase pe nepregătite: arătam obosite, surprinse şi cumva semănam leit.

Mama a urcat până la o prăvălioară din vârful muntelui şi am comandat ceai verde şi ceva de mâncare. A cumpărat un talisman micuț, o vulpe albă, şi două cărți poştale. Mi-am dat seama că de aici nu cumpărase decât daruri pentru alți oameni. Ceaiul era fierbinte şi bun, iar mâncarea, nişte chifle mici umplute cu pastă de fasole dulce. Am găsit un loc liber pe o bancă şi ne-am întors spre privelişte, să ne uităm cum treceau alți turişti prin ultima poartă, cu aer fie obosit, fie plictisit, sau se cățărau pe pietre ca să facă poze cu ei sau cu valea de jos.

Înainte să trebuiască s-o luăm spre aeroport, ne mai rămânea puțin timp liber, aşa că ne-am dus la un magazin dintr-un templu reconvertit. Ne-am despărțit iar, cum ne intrase în obicei, şi i-am luat lui Laurie un fular albastru şi nişte blocnotesuri groase pentru mine cu ultimii yeni. După ce am plătit, m-am întors să mă uit după maică-mea, însă n-am văzut-o la niciun raion. După câteva minute am găsit-o aşteptându-mă la intrare, aşezată pe o bancă, părând — poate aşa şi făcuse, cine ştie — că stătea acolo de când am venit. Uşa o încadra pe fundalul lumii de afară şi ea stătea cum ar sta o statuie, cu mâinile aduse liniştit una peste cealaltă în poală şi picioarele şi genunchii lipiți, astfel încât toate părțile corpului se atingeau între ele şi părea făcută dintr-un singur bloc de piatră. Avea şi un aer statuar, respirând adânc, parcă în sfârşit mulțumită. Mi-am pus haina pe mine şi m-am dus la ea printre oamenii care tocmai intrau. Când am ajuns aproape, m-a văzut şi a făcut spre mine un gest cu mâna. Ai putea să mă ajuți cu asta? mi-a spus, iar atunci am văzut că nu putea să ajungă la cizmă când se apleca. Am îngenuncheat şi, trăgând o dată repede, am ajutat-o să se încalțe.

MULŢUMIRI

Cu mulțumiri următorilor: Ivor Indyk, Nick Tapper, Jacques Testard, Barbara Epler, Clare Forster, Ian See, Emily Kiddell, Nicola Williams, Emily Fiske şi Louise Swinn.

Cu drag şi mulțumiri Celiei, lui Oliver, Erin, Fi şi Pip.

Acest roman a fost scris cu sprijinul Guvernului Australiei prin intermediul Consiliului Australiei, cu ajutorul departamentului de granturi şi consultanță pentru arte, precum şi cu sprijinul Guvernului statului Victoria, prin intermediul organizației Creative Victoria.